

การบรรเทาสาธารณภัยร่วมไทย-ลาว ระหว่าง ปี พ.ศ.2561-2566 : กรณีศึกษาภารกิจกองทัพอากาศ

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2565

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Humanitarian Aids and Disaster Relief Operations Between Thailand and Laos (2018-2023) : A Case study of The Royal Thai Air Force

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in International Relations

Department of International Relations

FACULTY OF POLITICAL SCIENCE

Chulalongkorn University

Academic Year 2022

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อสารนิพนธ์

การบรรเทาสาธารณภัยร่วมไทย-ลาว ระหว่าง ปี
พ.ศ.2561-2566 : กรณีศึกษาภารกิจกองทัพอากาศ

โดย

ร.อ.พัทธพล ณ นคร

สาขาวิชา

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

อาจารย์ ดร.ภาณุภัทร จิตเที่ยง

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

----- ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภมิตร ปิติพัฒน์)

----- อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(อาจารย์ ดร.ภาณุภัทร จิตเที่ยง)

----- กรรมการ
(นาวาเอก อาจารย์ ดร.หัสไชยญ์ มั่งคั่ง)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

พัทธพล ณ นคร : การบรรเทาสาธารณภัยร่วมไทย-ลาว ระหว่าง ปี พ.ศ.2561-2566 : กรณีศึกษา
 ภารกิจกองทัพอากาศ. (Humanitarian Aids and Disaster Relief Operations Between
 Thailand and Laos (2018-2023) : A Case study of The Royal Thai Air Force) อ.ที่ปรึกษา
 หลัก : อ. ดร.ภาณุภัทร จิตเที่ยง

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาภารกิจกองทัพอากาศในการบรรเทาสาธารณภัยร่วมกับ
 หน่วยงานอื่นๆ ในประเทศรวมทั้งประเทศลาว และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ จากกรอบแนวคิด
 ภารกิจนิยมใหม่มีแนวคิดเรื่องการบูรณาการ มีการดำเนินการข้ามพรมแดนของรัฐ มีการจัดตั้งหน่วยงานเข้ามา
 ดำเนินการในการปฏิบัติงานเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย มีกระบวนการไหลรินมีเริ่มจากความร่วมมือร่วมใจ
 พัฒนาความสัมพันธ์มาเป็นการปฏิบัติกร่วม

ผลการศึกษาพบว่ากองทัพอากาศมีบทบาทหน้าที่ในการตอบสนองนโยบายรัฐบาลและปฏิบัติตาม
 ข้อตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (AADMER) โดยกองทัพอากาศ
 พัฒนากำลังทางอากาศในการปฏิบัติการร่วมกับหน่วยงานรัฐบาลและต่างประเทศ อย่างกรณีศึกษาตั้งแต่ ปี
 พ.ศ.2561-2566 จากเหตุการณ์อุทกภัยใหญ่ที่ประเทศลาว และเหตุการณ์ปัญหาหมอกควันข้ามพรมแดน

การศึกษาได้ข้อสรุปว่า ในปี พ.ศ.2561-2564 ที่เกิดเหตุการณ์อุทกภัยใหญ่ที่ประเทศลาว รัฐบาลไทย
 ได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือโดยกองทัพอากาศได้นำอากาศยานไปลำเลียงสิ่งของอุปโภคและบริโภค ในปี
 พ.ศ.2562-2564 เหตุการณ์ปัญหาหมอกควันข้ามพรมแดน ที่หมอกควันส่วนหนึ่งมาจากประเทศลาว รัฐบาล
 ไทยได้ขอความร่วมมือร่วมผ่านทางเลขาธิการอาเซียนเพื่อขอความร่วมมือประเทศลาว และกองทัพอากาศมีส่วน
 ร่วมในการแก้ไขปัญหาหมอกควัน ในปี 2565-2566 จากความร่วมมือร่วมพัฒนากลายเป็นการปฏิบัติการร่วม ที่
 เริ่มจากกองทัพอากาศไทยและกองทัพอากาศลาวมีการประชุมเกี่ยวกับการบรรเทาสาธารณภัยจนนำไปสู่การฝึก
 ร่วมระหว่างสองประเทศ จากกรอบทฤษฎีที่ใช้วิเคราะห์กรณีศึกษาดังกล่าว ทำให้เห็นถึงการพัฒนาจาก
 ความร่วมมือร่วมมาเป็นการปฏิบัติกร่วม จนทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างสองประเทศ

สาขาวิชา	ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	ลายมือชื่อนิสิต
ปีการศึกษา	2565	ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

6480091624 : MAJOR INTERNATIONAL RELATIONS

KEYWORD: Neofunctionalism, International Relations, ASEAN, Humanitarian Aids and
Disaster Relief

Pattaphon N. Nakorn : Humanitarian Aids and Disaster Relief Operations Between
Thailand and Laos (2018-2023) : A Case study of The Royal Thai Air Force. Advisor:
BHANUBHATRA JITTIANG, Ph.D.

The purpose of this individual study is to analyse operations of the Royal Thai Air Force focusing on Humanitarian Aids and Disaster Relief together with other agencies in the country and Laos, the relationship analysis between the two countries is also included. Neofunctionalism has the concept of integration and operates between the national frontiers. An operational unit is established to achieve the goals. Spill over is the beginning of a cooperation which the relationship develops into a joint operation.

The research reveals that the Royal Thai Air Force has a duty to respond to their government policies and operates within the ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response. The Royal Thai Air Force develops their air power to operate in conjunction with the government agencies and another country. The case study of a disaster in Laos and the Transboundary Haze Pollution issue which has been occurring since 2018.

The study concludes that Thai government has been involving in disasters in Laos since 2018. The Royal Thai Air Force has brought aircrafts to transport consumer goods. During 2019-2021, Transboundary Haze Pollution issue came from Laos. The Thai government requested a cooperation through the ASEAN Secretariat for a cooperation in Laos. The Royal Thai Air Force has been participating in solving the problem. During 2022-2023, the cooperation developed into the co-ordination between the countries. The Royal Thai Air Force and The Royal Laos Air Force have been cooperated in disaster relief missions. Later the cooperation developed a joint training between the two countries. It contributes to a better relationship between the two countries.

Field of Study: International Relations

Student's Signature

Academic Year: 2022

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความเมตตาของคณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ทุกท่าน ที่ยินดีสละเวลาในการตรวจและให้ความเห็นทางวิชาการ ทั้งที่มีภารกิจเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ภาณุภัทร จิตเที่ยง กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และตรวจสอบเนื้อหาสารนิพนธ์โดยให้คำแนะนำและความช่วยเหลือด้วยดีเสมอมา จนทำให้การจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นไปด้วยความราบรื่น

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ รศ.ดร.ศุภมิตร ปิติพัฒน์ ที่กรุณาสละเวลารับเป็นประธานกรรมการสอบสารนิพนธ์และให้แนวทางในการศึกษา ขอกราบขอบพระคุณ นาวาเอก อ.ดร. หัสไชยญ์ มั่งคั่ง ที่เมตตาและสละเวลารับเป็นกรรมการสอบสารนิพนธ์โดยให้คำแนะนำทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำสารนิพนธ์ ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่ให้กำลังใจในการศึกษา ขอขอบคุณเพื่อน MAIR รุ่น 19 สำหรับมิตรภาพที่ดีเสมอมา

ตลอดระยะเวลาการศึกษาในภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถือเป็นโอกาสที่ข้าพเจ้าได้รับองค์ความรู้ใหม่จากสถาบันแห่งนี้ อย่างองค์ความรู้และมุมมองที่มีคุณค่าสามารถนำไปต่อยอดและประยุกต์ใช้ในการทำงาน การใช้ชีวิต และการสร้างประโยชน์ต่อสังคมได้เป็นอย่างดี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

พัทธ์พล ณ นคร

สารบัญ

	หน้า
.....	ก
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญและที่มา.....	1
1.2 คำถาม.....	4
1.3 จุดประสงค์การวิจัย.....	4
1.4 การทบทวนวรรณกรรม.....	4
1.5 กรอบการวิเคราะห์.....	6
1.6 ระเบียบวิธีวิจัย.....	7
1.7 การแบ่งบทในการนำเสนอ.....	7
บทที่ 2 ภารกิจกองทัพอากาศ.....	8
2.1 บทบาทกองทัพอากาศในการรบ.....	8
2.2 บทบาทกองทัพอากาศที่มีใช้การรบ.....	9
บทที่ 3 กรอบความร่วมมือด้านการบรรเทาสาธารณภัย.....	12
3.1 นโยบายของรัฐบาล.....	13
3.2 ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ.2557–2561).....	14
3.3 พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550.....	14

3.4 แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2558	15
3.5 แผนบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหม 2558	16
3.6 แผนบรรเทาสาธารณภัยและช่วยเหลือประชาชนกองทัพอากาศ.....	18
บทที่ 4 ภารกิจกองทัพอากาศกับการบรรเทาสาธารณภัย ปี พ.ศ.2561-2566	19
4.1 การบรรเทาสาธารณภัยร่วมประเทศไทยกับประเทศลาว.....	20
4.2 บทบาทกองทัพอากาศกับการปฏิบัติการร่วมกับประเทศลาว	24
บทที่ 5 สรุป.....	30
บรรณานุกรม.....	31
ประวัติผู้เขียน	35

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มา

หลังจากการสิ้นสุดของสงครามเย็น สถานการณ์ของโลกได้เปลี่ยนแปลงไปทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม พลังขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการเติบโตทางเศรษฐกิจ การค้าการลงทุน ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติเปลี่ยนแปลงไปด้วย ทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเป็นทรัพยากรสมบัติร่วมกันของมนุษยชาติถูกแสวงหาผลประโยชน์ โลกปัจจุบันจึงก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีแต่สิ่งแวดล้อมเสื่อมลง สูญเสียความสมดุลของระบบนิเวศ จึงเป็นสาเหตุทำให้เกิดวิกฤติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้ไปสู่ภัยพิบัติที่ส่งผลกระทบต่อมนุษยชาติ ในปัจจุบันภัยสาธารณภัยมีแนวโน้มที่จะมีความรุนแรงเพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นสาธารณภัยที่เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติซึ่งไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ หรือที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ ขณะเดียวกันการพัฒนาและความเจริญก้าวหน้าทางด้านอุตสาหกรรม ให้เกิดภัยพิบัติมีความหลากหลายและสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ก่อให้เกิดความเสียหายในด้านต่าง ๆ มากมายถือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก เพื่อป้องกันและลดผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น การปรับปรุงแผนป้องกันสาธารณภัยจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อเป็นเครื่องช่วยให้สามารถปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีระบบมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด¹

ประเทศไทยเกิดภัยพิบัติบ่อยครั้งมากขึ้นและในแต่ละครั้งที่เกิดภัยนั้นได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งภัยพิบัตินั้นเกิดขึ้นตามฤดูกาลหรือเกิดขึ้นแบบฉับพลันทำให้ส่งผลกระทบต่อชีวิต ทรัพย์สิน สิ่งแวดล้อม การดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชน รวมไปถึงเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ ผลกระทบที่เกิดขึ้นมาจากภัยพิบัติในประเทศและต่างประเทศ อาทิ ในปี 2561 เกิดเหตุอุทกภัยในพื้นที่ภาคใต้ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว บริเวณเขื่อนเซเปียน-เซินน้ำน้อย ที่มีโครงการสร้างเขื่อนเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า โดยกระแสไฟฟ้าส่วนใหญ่จะถูกส่งมาใช้ในการประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 90 เป็นโครงการร่วมระหว่างกลุ่มบริษัท SK Engineering and Construction บริษัท Korea Western Power จากประเทศเกาหลีใต้ บริษัทผลิตไฟฟ้าราชบุรีโฮลดิ้ง จำกัด จากประเทศไทย และ Lao Holding State Enterprise จากประเทศลาว² และกลุ่มธนาคารของประเทศไทยที่ปล่อยเงินกู้ ประกอบด้วย ธนาคารกรุงศรีอยุธยา, ธนาคารธนชาต, ธนาคารกรุงไทย และธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้า (EXIM Bank)³ ซึ่งส่งผลกระทบต่อประเทศไทยทางเศรษฐกิจ ในปี 2562 เกิดเหตุการณ์ไฟป่าและหมอกควันข้ามพรมแดน ที่เกิดจากปรากฏการณ์เอลนีโญ (El-Nino) ที่มาจากธรรมชาติและ การกระทำของมนุษย์ ในปีนี้ประเทศไทยเกิดปัญหาไฟป่าและหมอกควันสูงสุด ที่ส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจที่คนต่างชาติไม่มาท่องเที่ยวในภาคเหนือของไทย จำนวนเที่ยวบินลดลง ด้านสาธารณสุขที่

¹ สุรชาติ บำรุงสุข, "ภัยคุกคามทางธรรมชาติ" จุลสารความมั่นคงศึกษา 99-102 (2554) : 177.

² Thai PBS, "รู้จัก "เขื่อนเซเปียน-เซินน้ำน้อย"ก่อนแตก", กรกฎาคม 2561, <https://www.thaipbs.or.th/news/content/273575>

³ Etowatch, "สถานการณ์และความคืบหน้า กรณีเขื่อนเซเปียน เซินน้ำน้อย แตก ที่แขวงอัตตะปือ สปป.ลาว", กรกฎาคม 2561, <https://etowatch.com/2019/06/23>

ประชาชนมีความเสี่ยงเป็นโรคทางเดินหายใจ โรคกระเพาะปอด โรคหัวใจและหลอดเลือด โรคผิวหนัง อักเสบ และโรคตาอักเสบ⁴ จากเหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้หน่วยงานรัฐบาลมีส่วนเข้ามาแก้ไข แต่การทำงานยังไม่เกิดความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานทำให้ผลที่ได้ยังไม่ดีเท่าที่ควร ในปี 2563 เหตุการณ์ไฟป่าและหมอกควันยังคงมีเหมือนเดิม การปฏิบัติงานเริ่มมีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือเพื่อแก้ไขปัญหา ถึงแม้ว่าจุดความร้อน (Hotspot) ลดลงจากเดิมเพียงร้อยละ 0.04 แต่เห็นถึงการพัฒนาในแนวทางที่ดีขึ้น และในปีนี้มีกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เริ่มมีการส่งหนังสือไปยังเลขาธิการอาเซียน เพื่อการขอความร่วมมือระหว่างประเทศ ทั้งประเทศลาวและสหภาพเมียนมาในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว⁵ ในปี 2564 จุดความร้อนลดลงอย่างเห็นได้ชัดถึงร้อยละ 50.3 จากปี 2563 ซึ่งเกิดจากความร่วมมือร่วมระหว่างหน่วยงานมากขึ้น โดยมีกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานหลักที่คอยประสานทุกหน่วยงาน รวมไปถึงความร่วมมือระหว่างสองประเทศทั้งประเทศลาวและสหภาพเมียนมาที่ช่วยให้ความร่วมมือกับประเทศไทยที่แก้ไขเพื่อลดผลกระทบที่จะตามมาทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสาธารณสุข และด้านสิ่งแวดล้อม

จากปัญหาภัยพิบัติดังกล่าวที่ประเทศไทยได้รับผลกระทบ ทำให้นโยบายการบริหารประเทศของรัฐบาลเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ในหัวข้อที่ 2 สภาพแวดล้อม การพัฒนาและประเด็นการพัฒนาสำคัญในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 หัวข้อย่อย 2.1 เงื่อนไขและสภาพแวดล้อมของการพัฒนาด้านปัญหาเศรษฐกิจ ที่เจอปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติ⁶ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2558 ให้ความสำคัญในการดำเนินการลดความเสี่ยงและลดผลกระทบจากสาธารณภัย จึงทำให้หน่วยงานที่รับผิดชอบหลักในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอย่าง กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย ได้มีการบูรณาการทำงานร่วมกันกับกระทรวงกลาโหม ที่มีหน้าที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยตามพระราชบัญญัติ ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ.2550 และแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนของกระทรวงมหาดไทย พ.ศ.2550 ที่มีการเตรียมความพร้อมในการช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดสาธารณภัย รวมถึงสนับสนุนแก้ไขปัญหาชาติตามนโยบายของรัฐ⁷ กระทรวงกลาโหมได้มีหน่วยงานภายในอย่าง กองทัพอากาศเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้การสนับสนุนกับภาคส่วนต่างๆ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติจึงได้จัดทำแผนบรรเทาสาธารณภัยฉบับนี้ให้สอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2558 และแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม 2558 ซึ่งปรับแนวความคิดจาก “การจัดการสาธารณภัย” เป็นการจัดการความ

⁴ ประชาชาติธุรกิจ. 2562ข. วิภคต “หมอกควัน” เชียงใหม่ ยิ่งแก็ ! ยิ่งหนัก ! “ศก.-ท่องเที่ยว-สุขภาพ” สูญหมื่นล้าน. 28 มีนาคม 2562, <https://www.prachachat.net/local-economy/news-308189>.

⁵ Thai PBS, “ใช้เวทีอาเซียนถกด่วน “เมียนมา-ลาว” เร่งคุมไฟป่า”, 3 เมษายน 2563, <https://www.thaipbs.or.th/news/content/290648>

⁶ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี, “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ.2562 – 2564”, 29 ธันวาคม 2559, หน้า 10

⁷ กลาโหม, กระทรวง. “ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2558”: 3.

เสี่ยงจากสาธารณภัย” โดยมีเป้าหมายที่สำคัญคือ “การรับรู้ ปรับตัวฟื้นเร็วทั่ว อย่างยั่งยืน” และ กองทัพจะให้การสนับสนุนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกับภาคส่วนต่างๆโดยไม่ส่งผลกระทบต่อขีดความสามารถในการป้องกันประเทศ⁸ และเหล่าทัพต่างๆ ประกอบด้วยกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ ซึ่งเป็นหน่วยงานด้านความมั่นคง ที่มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ในการช่วยเหลือประชาชน ซึ่งเป็นภารกิจหลักที่ต้องปฏิบัติควบคู่ไปกับภารกิจการเตรียมกำลังเพื่อการป้องกันประเทศ เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีความพร้อมทั้งด้านบุคลากรและยุทโธปกรณ์ที่สามารถสนับสนุนภารกิจการช่วยเหลือประชาชนและบรรเทาภัยพิบัติได้เป็นอย่างดี

กองทัพอากาศเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในภารกิจบรรเทาสาธารณภัย ที่มีจัดโครงสร้างหน่วยงาน พัฒนาขีดความสามารถ ในการเตรียมความพร้อมในการรับมือภัยต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นด้วยธรรมชาติและคุณลักษณะเด่นของกำลังทางอากาศซึ่งมีความอ่อนตัวและขีดความสามารถ ในการตอบสนอง สามารถใช้กำลังทางอากาศตามระบบบัญชาการและควบคุม สามารถปฏิบัติการตามขีดความสามารถที่มีอยู่ เป็นกลไกสำคัญในการสนองตอบต่อการบรรเทาสาธารณภัยซึ่งมีผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง กองทัพอากาศจึงจำเป็นต้องปรับนโยบาย เพื่อตอบสนองให้เท่าทันต่อสถานการณ์ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง และสามารถผสมผสานขีดความสามารถของกองทัพอากาศ เข้ากับพลังอำนาจแห่งชาติด้านอื่นๆ เพื่อจัดการต่อปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ⁹

เมื่อเกิดเหตุการณ์อุทกภัยเขื่อนเซเปียน-เซินน้ำน้อยพัง แขวงอัตตะปือ ประเทศลาว วันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ.2561 กองทัพอากาศ ได้จัดอากาศยาน C-130 นำสิ่งของพระราชทานจากสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากอุทกภัยขนาดใหญ่ที่ประเทศลาว และรัฐไทยได้จัดส่งทีมแพทย์ทหาร หน่วยกู้ภัยเข้าไปช่วยเหลือ¹⁰ และเมื่อเกิดเหตุการณ์ไฟป่าและหมอกควันบริเวณภาคเหนือของไทย ในช่วงปี 2562-2564 ที่กลายเป็นปัญหาหลักต่อสมดุระบบนิเวศอย่างรุนแรงที่ส่งผลกระทบต่อสังคม ประชาชน สัตว์ป่า และธรรมชาติ และยังก่อให้เกิดวิกฤตมลพิษหมอกควันที่มีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน อุตสาหกรรมการบิน และการท่องเที่ยวของประเทศ รัฐบาลไทยนำโดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ขอความร่วมมือกับหน่วยงานราชการอย่างกระทรวงกลาโหม กองทัพไทย กองทัพบก และกองทัพอากาศ ที่นำกำลังพล ยุทโธปกรณ์ อุปกรณ์ทางการแพทย์ อากาศยาน เข้าไปช่วยเหลือปัญหา รวมไปถึงความร่วมมือร่วมระหว่างประเทศไทยและลาวโดยผ่านกระทรวงการต่างประเทศให้ทางประเทศลาวหามาตรการเพื่อลดปัญหาไฟป่าและหมอกควันข้ามพรมแดน

ตั้งแต่ปี 2561-2564 กองทัพอากาศมีส่วนร่วมในการบรรเทาสาธารณภัย มีการประสานงานร่วมกับหน่วยงานกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน รวมไปถึงประสานงานร่วมกับต่างชาติ ที่ได้นำกำลังพล อาวุธยุทโธปกรณ์ อากาศยาน รวมไปถึงการปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลางกับการบรรเทาสาธารณภัย (Network Centric Operation for Disaster Relief) มาบูรณาการร่วมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน สารนิพนธ์ฉบับนี้ต้องการศึกษาขยายภารกิจของกองทัพอากาศ

⁸ กองบัญชาการกองทัพไทย. “แผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทย พ.ศ.2560”: 1.

⁹ กองทัพอากาศ. “แผนบรรเทาสาธารณภัย กองทัพอากาศ พ.ศ.2558”

¹⁰ วิลาวัลย์ วัชรศักดิ์เวช, “รัฐบาล-กองทัพไทย ระดมกำลังช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วมใน สปป.ลาว”, 2018 July 25, <https://www.benarnews.org/thai/news/TH-laos-dam-07252018143102.html>

ในมิติความมั่นคงใหม่ ซึ่งครอบคลุมถึงการบรรเทาและจัดสาธารณสุขภัย โดยพิจารณาการเปลี่ยนแปลงภายใต้กรอบความร่วมมืออาเซียน และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและลาว

1.2 คำถาม

กองทัพอากาศขยายบทบาทของตนเองในกรอบความมั่นคงใหม่ว่าด้วยภัยคุกคามจากสาธารณสุขภัยภายใต้บริบทอาเซียนและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศลาวอย่างไร

1.3 จุดประสงค์การวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาการขยายภารกิจของกองทัพอากาศการในกรอบความมั่นคงใหม่ว่าด้วยภัยคุกคามจากสาธารณสุขภัยภายใต้บริบทอาเซียนและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศลาว

1.3.2 เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบจากการขยายภารกิจของกองทัพอากาศต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและลาว

1.4 การทบทวนวรรณกรรม

จากการค้นคว้าศึกษางานเขียนและเอกสารวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบรรเทาสาธารณสุขภัยของกองทัพอากาศ ทำให้เห็นถึงพัฒนาการของกองทัพอากาศหลังจากยุคสงครามเย็นที่เปลี่ยนไปจากการรบทางอากาศมาเป็นการบรรเทาสาธารณสุขภัย จนพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนมีการปฏิบัติการร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยจะขออธิบายจากการทบทวนวรรณกรรม ดังนี้

สารนิพนธ์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงภารกิจของกองทัพอากาศไทยหลังยุคสงครามเย็นของ นาวาอากาศโท วรานนท์ สุวรรณพรหม¹¹ กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงภารกิจของกองทัพอากาศในยุคหลังสงครามเย็น จากสถานการณ์โลกในปัจจุบันหลังสงครามเย็นสิ้นสุดลง บทบาทหน้าที่ของกองทัพในแต่ละประเทศ จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อพร้อมรับมือกับทั้งภัยคุกคามรูปแบบเก่าและใหม่ที่เกิดขึ้นกับประเทศตน ในปัจจุบันนี้บทบาทหน้าที่ของกองทัพอากาศ ที่ได้ปรับเปลี่ยนภารกิจไปตามสถานการณ์ โดยจะเน้นภารกิจไปทางด้านกิจการพลเรือนมากขึ้น เห็นได้จากการที่กองทัพอากาศใช้กำลังทางอากาศในการปฏิบัติการกิจเพื่อช่วยเหลือ ประชาชนและบรรเทาภัยพิบัติมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการทำฝนเทียมในพื้นที่แห้งแล้ง การดับไฟป่า การใช้กำลังทางอากาศในการเข้าช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ ทั้งทางธรรมชาติ จึงทำให้กองทัพอากาศต้องพัฒนาตัวเองหน่วยงานในองค์กร และบุคลากร เพื่อช่วยเหลือในด้านการบรรเทาสาธารณสุขภัยจากเหตุการณ์ภัยพิบัติต่าง ๆ เพื่อร่วมมือกับรัฐบาลในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งในภูมิภาคและนอกภูมิภาค

นอกจากนี้ การวิจัย เรื่อง การพัฒนาระบบการบรรเทาสาธารณสุขภัยและการช่วยเหลือเพื่อมนุษยธรรมของกองทัพอากาศไทย ของ นาวาอากาศเอก อรรถโยธิน วรรณโชค¹² พบถึงความสามารถของกองทัพอากาศไทยในการบรรเทาสาธารณสุขภัย การนำยุทธศาสตร์กองทัพมากำหนดนโยบายและเป้าหมาย เพื่อพัฒนายุทธโศปกรณ์ อุปกรณ์ และเครื่องมือ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถใน

¹¹ นาวาอากาศโท วรานนท์ สุวรรณพรหม, “การเปลี่ยนแปลงภารกิจของกองทัพอากาศไทยหลังยุคสงครามเย็น” (สารนิพนธ์นี้หลักสูตรปริญญาตรีศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2562), 4

¹² นาวาอากาศเอก อรรถโยธิน วรรณโชค, “การพัฒนาระบบการบรรเทาสาธารณสุขภัยและการช่วยเหลือเพื่อมนุษยธรรมของกองทัพอากาศไทย” (วิทยาลัยการทัพอากาศ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ กองทัพอากาศ ปีการศึกษา 2558)

ด้านการค้นหาและช่วยชีวิต การปฏิบัติการทางการแพทย์ การส่งกลับทางอากาศ การลาดตระเวนทางอากาศ เพื่อใช้ในการบรรเทาสาธารณภัยร่วมผสมในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับพหุภาคี

อย่างไรก็ตาม นาวาอากาศเอก จรินทร์ ปราบศรีภูมิ¹³ แสดงให้เห็นในงานศึกษาของตนเกี่ยวกับความล่าช้าในการปฏิบัติการกิจการบรรเทาสาธารณภัย เนื่องจากสายบังคับบัญชาของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศค่อนข้างยาว ทำให้มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการทำงานรวมทั้งอุปกรณ์ในการสนับสนุนช่วยเหลือขนาดใหญ่ที่ไม่สามารถเคลื่อนย้ายไปกับอากาศยานได้เมื่อทราบถึงสาเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดความล่าช้า ทำให้กองทัพอากาศปรับโครงสร้างของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศให้สั้นลง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น

เอกสารวิจัย เรื่อง แนวทางการใช้กำลังทางอากาศต่อการบรรเทาสาธารณภัยกรณีการเกิดอุทกภัย ของ นาวาอากาศเอก สุทธิพงษ์ วงษ์สวัสดิ์¹⁴ กล่าวถึงการศึกษากำลังทางอากาศที่มีขีดความสามารถที่ใช้ในการกิจป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรณีเกิดอุทกภัย โดยใช้ขีดความสามารถของอากาศยาน ระบบตรวจจับ ระบบการคุมและสั่งการ รวมถึงการใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลางของกองทัพอากาศ เพื่อใช้สนับสนุนภาครัฐและเอกชน ทำให้ทุกภาคส่วนได้รับข้อมูลเดียวกัน ในเวลาเดียวกัน เพื่อสั่งการปฏิบัติให้หน่วยภาคพื้นลงพื้นที่ งานวิจัยนี้ทำให้เห็นถึงการโดยใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง (Network Centric Operation) เป็นการประยุกต์ใช้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มาแลกเปลี่ยนข้อมูลสื่อสารระหว่างระบบบัญชาการและควบคุม (Command and Control System) ระบบตรวจจับ (Sensor) และหน่วยปฏิบัติ (Shooter) เพื่อพัฒนาการปฏิบัติการร่วมระหว่างหน่วยงานทหารกับพลเรือนในเรื่องการบรรเทาสาธารณภัย

นอกจากนี้ ยังมีสารนิพนธ์ เรื่อง บทบาทของกองทัพอากาศไทยในปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงครามศึกษา กรณีการปฏิบัติการดับไฟป่า ของ นาวาอากาศตรี ธีรพล นิสัยนต์¹⁵ ที่ศึกษาบทบาทของกองทัพอากาศไทยในการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงคราม ซึ่งพบว่ากองทัพอากาศได้มีบทบาทในการดับไฟป่าอย่างมาก เนื่องจากการดับไฟป่าต้องได้รับความช่วยเหลืออย่างรวดเร็ว เพราะไฟป่าสามารถลุกลามสร้างความเสียหายทำลายพื้นที่ทั้งป่าและบ้านเรือนของประชาชนได้ในเวลาอันรวดเร็ว ยิ่งไปกว่านั้นไฟป่ายังส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสิ่งมีชีวิต ซึ่งกองทัพอากาศในภาวะปกติต้องมีการฝึกซ้อมเพื่อพัฒนาความสามารถ ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ให้สามารถบริหารจัดการวิกฤตการณ์และภัยพิบัติได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ การศึกษาที่ได้ข้อสรุปเพิ่มเติมว่าปัจจุบันอุปกรณ์เครื่องมือในการดับไฟป่าได้มีวิวัฒนาการที่ทันสมัยและสามารถใช้เพื่อปฏิบัติการดับไฟป่าได้เร็วยิ่งขึ้น ซึ่งหากกองทัพอากาศไทยนำอุปกรณ์เครื่องมือเหล่านี้มาใช้ก็จะทำให้สามารถดำเนินการดับไฟป่าได้เร็วยิ่งขึ้น การใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง (Network Centric Operation) มาประยุกต์ร่วมกับการบรรเทาสาธารณภัย ที่มีระบบตรวจจับ

¹³ นาวาอากาศเอก จรินทร์ ปราบศรีภูมิ, “การพัฒนาการปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ” (วิทยาลัยการทัพอากาศ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ กองทัพอากาศ ปีการศึกษา 2559)

¹⁴ นาวาอากาศเอก สุทธิพงษ์ วงษ์สวัสดิ์, “แนวทางการใช้กำลังทางอากาศต่อการบรรเทาสาธารณภัยกรณีการเกิดอุทกภัย” (วิทยาลัยเสนาธิการทหารอากาศ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ปีการศึกษา 2561)

¹⁵ นาวาอากาศตรี ธีรพล นิสัยนต์, “บทบาทของกองทัพอากาศไทยในปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงครามศึกษากรณีการปฏิบัติการดับไฟป่า” (สารนิพนธ์นี้หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2562)

(Sensor) มาตรวจหาจุดความร้อน (Hotspot) แล้วนำส่งข้อมูลมายังระบบระบบบัญชาการและควบคุม (Command and Control System) ที่นำข้อมูลจากระบบตรวจจับสั่งการไปยังหน่วยปฏิบัติการ (Shooter) เพื่อใช้กำลังพลไปจัดการกับภัยพิบัติที่เกิดขึ้น

กล่าวโดยสรุปจากสารนิพนธ์และเอกสารวิจัยที่ได้ทำการทบทวนมา เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการกล่าวถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงภารกิจกองทัพอากาศในยุคหลังสงครามเย็น จากการใช้กำลังทางอากาศมาเป็นการบรรเทาสาธารณภัยเพื่อป้องกันประเทศและช่วยเหลือประชาชน การใช้กำลังทางอากาศในการเข้าช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและผู้ประสบภัย ได้มีการพัฒนายุทธโศปกรณ์ อุปกรณ์ และเครื่องมือ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในด้านการค้นหาและช่วยชีวิต ด้านการทางการแพทย์ ด้านการส่งกลับทางอากาศ ด้านการลาดตระเวนทางอากาศ เพื่อใช้ในการบรรเทาสาธารณภัยร่วมกับภาครัฐและเอกชน หลังจากการปฏิบัติงานได้พบปัญหาความล่าช้าในการทำงานที่มาจากสายการบังคับบัญชา ทำให้มีการปรับปรุงโครงสร้างของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศให้สั้นลง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น รวมไปถึงพัฒนาขีดความสามารถที่ใช้ในภารกิจป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรณีเกิดอุทกภัย โดยใช้ขีดความสามารถของอากาศยาน ระบบตรวจจับ ระบบการคุมและสั่งการ ให้เป็นแบบการใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง (Network Centric Operation) ของกองทัพอากาศ เพื่อใช้สนับสนุนภาครัฐและเอกชน และพัฒนาขีดความสามารถทั้งยุทธโศปกรณ์ โครงสร้างการทำงาน รวมไปถึงการทำงานโดยใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลางเพื่อเพิ่มขีดความสามารถและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานจึงได้ไปปฏิบัติงานจริงในเรื่องการปฏิบัติการดับไฟป่าได้ทำงานร่วมกับกองทัพบกและหน่วยงานพลเรือนที่ใช้ขีดความสามารถอย่างเต็มกำลัง และอีกหนึ่งเหตุการณ์ที่เกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ที่ประเทศลาว กองทัพอากาศไทยได้ให้การช่วยเหลือ แต่ทั้งสองเหตุการณ์ก็ยังไม่สามารถปฏิบัติการร่วมไม่ได้ดีเท่าที่ควร เนื่องจากการทำงานที่ปฏิบัติไม่เหมือนกัน ระบบโครงสร้างการบังคับบัญชาต่างกัน ระเบียบคู่มือการปฏิบัติต่างกัน ยุทธโศปกรณ์ที่ไม่สามารถนำมาใช้ร่วมกันได้ การสื่อสารกับคนต่างชาติไม่เข้าใจกัน เป็นเรื่องที่ยากถ้าหากจากการฝึกฝนจนนำไปสู่แนวคิดการฝึกร่วมผสมกับกองทัพบก หน่วยงานพลเรือน และกองกำลังต่างชาติ เพื่อให้เกิดความชำนาญในการปฏิบัติงาน

อย่างไรก็ดี งานวรรณกรรมที่ได้ทบทวนมาเกี่ยวกับการบรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ ยังมีจำนวนน้อยที่วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงภารกิจภายใต้บริบทอาเซียนและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับประเทศเพื่อนบ้าน งานวิจัยฉบับนี้จึงต้องการศึกษาในประเด็นดังกล่าวเพื่อแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงภารกิจดังกล่าวและวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

1.5 กรอบการวิเคราะห์

ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีภารกิจนิยมใหม่ (Neo-Functionalism) เพื่อเป็นกรอบการวิเคราะห์และทำความเข้าใจถึงการขยายตัวของกองทัพอากาศภายใต้ความมั่นคงใหม่ในบริบทอาเซียนและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศลาว แนวคิดภารกิจนิยมใหม่ (Neo-Functionalism) เป็นแนวคิดเรื่องการบูรณาการแบบสหพันธรัฐนิยม ที่มีการดำเนินการข้ามเขตพรมแดนของรัฐ โดยรัฐยินยอมอำนาจในบางเรื่องเพื่อให้การปฏิบัติงานราบรื่น สำเร็จในเป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกัน มีการจัดตั้งหน่วยงานหรือองค์กรเข้ามาดำเนินการและรับผิดชอบหน้าที่ มีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อให้เกิด

อำนาจในการตัดสินใจ และที่สำคัญจะไม่ทำให้อำนาจอธิปไตยของรัฐถูกคุกคาม¹⁶ จุดเด่นของทฤษฎีการกีดกันใหม่ คือ กระบวนการไหลริน (Spillover) หมายถึง การเริ่มต้นมาจากการบูรณาการกระบวนการจะดำเนินการต่อไปโดยอัตโนมัติ เนื่องจากเป้าหมายในขั้นตอนแรกต้องดำเนินในขั้นที่สองต่อและเป้าหมายในขั้นที่สองจะนำไปสู่กิจกรรมในขั้นตอนต่อไป¹⁷

ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีการกีดกันใหม่ (Neo-Functionalism) เพื่อวิเคราะห์การขยายภารกิจกองทัพอากาศภายใต้บริบทความมั่นคงใหม่ โดยแสดงให้เห็นว่าการเกิดภัยคุกคามใหม่นั้นทำให้กองทัพอากาศจำเป็นต้องปรับตัว ซึ่งภายใต้การปรับตัวผ่านการปรับภารกิจนั้นส่วนหนึ่งเกิดขึ้นภายใต้กรอบความร่วมมืออาเซียนที่ให้ความสำคัญกับประเด็นความมั่นคงใหม่มากขึ้น รวมถึงบริบททางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับเพื่อนบ้านที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ดังเช่นในกรณี การร่วมกันบรรเทาสาธารณภัยในลาวและ ปัญหาไฟป่าและหมอกควันข้ามพรมแดน ในปี 2562-2564

1.6 ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้ศึกษาจะใช้วิธีการศึกษาแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analytic Research) โดยมุ่งศึกษา ผ่านการค้นคว้าและวิเคราะห์จากเอกสารเป็นหลัก โดยแบ่งเป็น

1.6.1 เอกสารปฐมภูมิ ได้แก่ เอกสารแผนงานการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กองทัพอากาศ และกองทัพอากาศ เอกสารความร่วมมือระหว่างประเทศบนเว็บไซต์อาเซียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.6.2 เอกสารทุติยภูมิ ได้แก่ บทความและหนังสือทางวิชาการ บทความในวารสารและจูลสาร วิทยานิพนธ์ หนังสือพิมพ์

1.7 การแบ่งบทในการนำเสนอ

บทที่ 1 บทนำ นำเสนอความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา คำถามวิจัย วัตถุประสงค์ ข้อถกเถียงการทบทวนวรรณกรรม กรอบการวิเคราะห์ การออกแบบวิธีวิจัย และการแบ่งบทในการนำเสนอ

บทที่ 2 ภารกิจกองทัพอากาศ

บทที่ 3 กรอบความร่วมมือด้านการบรรเทาสาธารณภัย

บทที่ 4 การบรรเทาสาธารณภัยร่วมและปฏิบัติการร่วมระหว่างประเทศไทยและลาว

บทที่ 5 สรุป

¹⁶ Niemann, Arne Lefkofridi, Zoe Schmitter, Philippe C, "3. Neofunctionalism" In: Wiener, Antje, Börzel, Tanja A. Risse, Thomas (eds.): European Integration Theory, Oxford: Oxford UP, pp. 47

¹⁷ Ibid., 48.

บทที่ 2 ภารกิจกองทัพอากาศ

กองทัพอากาศได้ก่อตั้งในปี พ.ศ.2480 ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 มีหน้าที่เตรียมกำลังและใช้กำลังทางอากาศ ในสมัยนั้นมหาอำนาจอย่างยุโรปเข้ามาล่าอาณานิคมหาผลประโยชน์กับประเทศในภูมิภาคเอเชียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ได้รับผลกระทบ จึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมด้านการทหารเพื่อรับมือกับภัยคุกคามที่จะเข้ามาในประเทศ กองทัพอากาศมีหน้าที่ปกป้องและอธิปไตยของชาติจึงได้มีการเตรียมกำลังทางอากาศในการป้องกันราชอาณาจักรและใช้กำลังทางอากาศเพื่อรับมือกับภัยคุกคามที่กำลังจะเกิดขึ้น ในสมัยเริ่มแรก กองทัพอากาศใช้กำลังทางอากาศเป็นเครื่องตัดสินสงคราม ใช้อากาศยานในการรบ โดยมีความเชื่อว่า ถ้าประเทศใดทำสงครามแล้วครองอากาศได้ประเทศนั้นจะชนะสงคราม ทำให้กองทัพอากาศมีการสะสมอากาศยาน อาวุธ ยุทโธปกรณ์ กำลังพล พัฒนาเทคโนโลยีทางทหารเพื่อใช้ในการรบ

ปัจจุบันโลกาภิวัตน์ (Globalization) เริ่มเข้ามามีบทบาทในสังคม มีนายทุนเข้ามาลงทุนในประเทศจนทำให้เกิดความเจริญในสังคม ทรัพยากรในประเทศได้ถูกนำมาใช้ในการผลิตสินค้าทำให้ธรรมชาติถูกทำลาย ระบบนิเวศเปลี่ยนแปลงไปจนทำให้เกิดภัยธรรมชาติเกิดขึ้น อย่างเช่น ในปี พ.ศ.2547 เกิดเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ ในปี พ.ศ.2554 ที่เกิดมหาอุทกภัยใหญ่ จนทำให้ประชาชนเกิดความเดือดร้อน เศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้รัฐบาลเปลี่ยนนโยบายประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติเริ่มเปลี่ยนไปเป็นดูแลผลประโยชน์ชาติ ในเรื่องของความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความอยู่ดีกินดีและความ เป็นอยู่ของประชาชน รวมไปถึงการดูแลสิ่งแวดล้อม ทำให้กองทัพอากาศเปลี่ยนหลักนิยม ทำตามนโยบายรัฐบาลในการดูแลความสงบสุขประเทศความเป็นอยู่ของประชาชน และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

2.1 บทบาทกองทัพอากาศในการรบ

บทบาทกองทัพอากาศในการรบเกิดขึ้นอย่างบ่อยครั้งในช่วงสงครามเย็น โดย กองทัพอากาศได้มีการเข้าไปเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ที่สำคัญทั้งในเชิงยุทธวิธีและการสนับสนุน ดังนี้

1) สงครามอินโดจีน (พ.ศ.2583-2484) ที่เกิดจากปัญหาเรื่องเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับเขตอินโดจีนของฝรั่งเศส กองทัพอากาศได้มีบทบาทอย่างสูงในกรณีพิพาทอินโดจีนระหว่างไทยกับฝรั่งเศส เกิดยุทธเวหาระหว่างเสื่ออากาศไทยกับกองบินรบของฝรั่งเศสในศึกอินโดจีน¹⁸

2) สงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ.2484-2488) จักรวรรดิญี่ปุ่นมีเป้าหมายยึดครองทวีปเอเชียและแปซิฟิก โดยญี่ปุ่นได้ยกพลขึ้นบก ณ กองบินน้อยที่ 5 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กองทัพอากาศไทยได้นำกำลังรบทั้งทางบกและทางอากาศเข้าต่อต้านการบุกรุกของญี่ปุ่น จนมีคำสั่งการจากรัฐบาลไทยให้ยุติการสู้รบและยินยอมให้กองทัพญี่ปุ่นเคลื่อนพลผ่านประเทศไทยไปยังประเทศเมียนมา¹⁹

¹⁸ ศิลปวัฒนธรรม, “ยุทธเวหาแห่งสมรภูมิตบ้านพร้าว ที่ทัพฟ้าไทยสอยบินรบฝรั่งเศสสร้าง 2 ลำ”, กรกฎาคม 2565, https://www.silpa-mag.com/history/article_71754

¹⁹ กองทัพอากาศ, “สงครามมหาเอเชียบูรพา”, <http://www.prachuaptown.com/travel/prachuap/wing5.php>.

3) สงครามเกาหลี (พ.ศ.2493-2496) หลังจากสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตได้กลายเป็นมหาอำนาจ ทั้งสองเกิดความแตกต่างในเรื่องแนวทางการปกครองที่ประเทศสหรัฐอเมริกาปกครองแบบประชาธิปไตย ส่วนสหภาพโซเวียตปกครองด้วยคอมมิวนิสต์ จนเกิดเป็น 2 ขั้วมหาอำนาจ ที่มีสงครามตัวแทนที่คาบสมุทรเกาหลีระหว่างเกาหลีเหนือที่เป็นแบบคอมมิวนิสต์ภายใต้การดูแลของสหภาพโซเวียต และเกาหลีใต้ที่เป็นแบบประชาธิปไตย ภายใต้การดูแลของสหรัฐอเมริกา เริ่มจากเกาหลีเหนือบุกลงมายึดกรุงโซลเกาหลีใต้ จกเหตุการณ์ดังกล่าวคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติได้ขอให้ประเทศสมาชิกต่าง ๆ ส่งกำลังทหารเข้าไปช่วยเหลือ ประเทศไทยโดยรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ส่งกำลังทหารเข้าไปร่วมรบ ในส่วนกองทัพอากาศได้ส่งทีมแพทย์และพยาบาลในการปฏิบัติหน้าที่ลำเลียงผู้ป่วยทางอากาศ รวมทั้งรักษาพยาบาล และส่งหน่วยบินลำเลียงในการขนส่งทหารและยุทธสัมภาระให้กำลังทหารภาคพื้น²⁰

4) สงครามเวียดนาม (พ.ศ.2507-2518) หลังจากสิ้นสุดสงครามเกาหลี ที่ชัยชนะเป็นของฝั่งประชาธิปไตย ยังมีประเทศเวียดนาม ที่เดิมเป็นของฝรั่งเศสมีการประกาศไม่ยอมและนำกำลังต่อสู้ จนได้รับชัยชนะเหนือฝรั่งเศส จนเกิดเป็นการลงนามใน “อนุสัญญาเจนีวา พ.ศ.2497” โดยแบ่งประเทศเวียดนามออกเป็นเวียดนามเหนือที่อยู่ภายใต้สหภาพโซเวียตและเวียดนามใต้ที่อยู่ภายใต้สหรัฐอเมริกา เวียดนามเหนือต้องการรวมเวียดนามใต้เข้าด้วยกัน ได้มีการโจมตีสู้รบจนทำให้เวียดนามใต้ขอความช่วยเหลือจากมิตรประเทศฝ่ายโลกเสรี รัฐบาลไทยภายใต้การนำของจอมพลถนอม กิตติขจร ได้ให้การช่วยเหลือเพื่อป้องกันและยับยั้งการรุกราน กองทัพอากาศได้จัดส่งหน่วยบินวิคตอรี (Victory Wing Unit) ไปสนับสนุนเวียดนามใต้ โดยใช้อากาศยานแบบ C-47 และสหรัฐอเมริกาเข้ามาตั้งฐานทัพในไทย เพื่อใช้ไทยเป็นฐานในการทำสงครามกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ในสงครามเวียดนาม ในปี พ.ศ.2518 ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา ได้สั่งการให้ถอดกำลังออกจากเวียดนามใต้ จนผลของสงครามเวียดนามเหนือเข้ายึดเวียดนามใต้ได้สำเร็จ²¹

5) ยุทธการบ้านร่มเกล้า ในปี พ.ศ.2531 พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ประกาศจะผลักดันกองกำลังต่างชาติที่เข้ามายึดครองพื้นที่ในเขตไทยทุกรูปแบบด้วยการใช้กำลังทหาร จึงทำให้เกิดการสู้รบอย่างดุเดือดทหารไทยทั้ง ทหารราบ ทหารม้า ทหารปืนใหญ่ และทหารพราน ได้รุกตอบโต้ยึดที่มั่นต่าง ๆ ที่ลาวครองไว้กลับมาได้เป็นส่วนมากรวมทั้งได้ทำการโอบล้อมบริเวณตีนเนิน 1428 ไว้ได้ แต่ไม่สามารถบุกขึ้นไปถึงยอดเนินซึ่งทหารลาวใช้เป็นฐานต่อต้านได้ ถึงแม้จะใช้กำลังทางอากาศบินโจมตีทิ้งระเบิดอย่างหนัก จึงทำให้กองทัพอากาศนำอากาศยาน F-5E และ OV-10 Bronco เข้ามาสู้รบครั้งนี้²²

2.2 บทบาทกองทัพอากาศที่มีใช้การรบ

อย่างไรก็ดี ปัจจุบันสถานการณ์โลกในยุคสงครามเย็นได้ยุติลงแล้ว ภัยคุกคามด้วยกำลังทหารจากภายนอกประเทศมีแนวโน้มลดลง การรุกรานด้วยกำลังทหารขนาดใหญ่จากภายนอกประเทศไม่น่าจะเกิดขึ้น ในขณะที่ได้เกิดภัยคุกคามต่อชาติขึ้นในรูปแบบใหม่ ซึ่งส่งผลต่อทางเศรษฐกิจ

²⁰ พลเอกเขวง ยังเจริญ, “ประวัติการรบไทยในสงครามเกาหลี”, วารสารเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2543 , หน้า 6

²¹ ประภัสสร เทพชาตรี, นโยบายต่างประเทศของไทย: จากยุควิกฤตเศรษฐกิจสู่สหัสวรรษใหม่

²² ศูนย์สงครามทางอากาศ, “วารสารการสงครามทางอากาศ”, วารสารรายไตรมาสประจำเดือน ต.ค.-ธ.ค.59 ปีที่ 16 ฉบับที่ 62, หน้า 35-36

ด้านสาธารณสุข และด้านสิ่งแวดล้อม อย่างเช่น ปัญหาภัยพิบัติ ทำให้บทบาทของกองทัพอากาศในการป้องกันประเทศและการรักษาความสงบเรียบร้อยจากการก่อความไม่สงบลดน้อยลง กองทัพอากาศจึงต้องปรับนโยบายและเปลี่ยนแปลงแนวความคิดทั้งด้านยุทธศาสตร์และยุทธวิธี ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ตั้งแต่สมัย พล.อ.อ.ปอง มณีศิลป์ ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารอากาศเป็นต้นมาที่กองทัพอากาศเปลี่ยนความสำคัญของภารกิจจากการเตรียมทำการรบ มาเป็นการปฏิบัติการนอกเหนือการรบ โดยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ การช่วยเหลือประชาชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมไปถึงการรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้กับประเทศ รับมือกับภัยคุกคามใหม่ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันทั้งยาเสพติด การก่อการร้าย อาญากรรม และภัยธรรมชาติ จึงได้จัดเตรียมความพร้อมยุทธโศภณที่ทันสมัยที่กำลังพลที่มีความรู้ความสามารถเพื่อปฏิบัติงานได้กับหน่วยงานในประเทศและต่างประเทศ กองทัพอากาศมีภารกิจที่มีใช้การรบ ดังนี้

1) การใช้กำลังทางอากาศสนับสนุนสันติภาพ มีอยู่ 4 ลักษณะ คือ การทูตเชิงป้องกัน การทำสันติภาพ การรักษาสันติภาพ และการบังคับให้เกิดสันติภาพ²³

2) การใช้กำลังทางอากาศด้านมนุษยธรรม เป็นภารกิจที่ช่วยเหลือประชาชนด้านการบรรเทาสาธารณภัย ประกอบด้วย

2.1) การปฏิบัติการฝนหลวงที่ใช้อากาศยาน BT-67 อากาศยาน AU-23 และอากาศยาน A-JET ในการทำฝนร่วมกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

2.2) การปฏิบัติการควบคุมไฟป่าและหมอกควัน ใช้อากาศยาน DA-42 ที่ให้ข้อมูลไฟป่าแล้วนำส่งมาให้ภาคพื้นเพื่อสั่งการให้ อากาศยาน BT-67 และอากาศยาน C-130 ในการทิ้งน้ำ

2.3) การปฏิบัติการค้นหาและช่วยชีวิต เป็นภารกิจที่เตรียมความพร้อมเมื่อเวลาเกิดภัยพิบัติ ใช้เฮลิคอปเตอร์ EC-725

2.4) การส่งกลับสายแพทย์ ที่ช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่ได้รับบาดเจ็บ จำเป็นต้องออกจากพื้นที่เสี่ยงไปยังพื้นที่ปลอดภัย ใช้อากาศยาน C-130 และ เฮลิคอปเตอร์ EC-725

2.5) การนำส่งเครื่องอุปโภคและบริโภค เป็นการส่งสิ่งของให้ผู้ประสบภัย ใช้อากาศยาน C-130

2.6) ภารกิจการบินลาดตระเวนทางอากาศ ใช้ตรวจหาผู้ประสบภัยที่ติดอยู่บนพื้นที่เสี่ยงอย่างน้ำท่วมหรือผู้ประสบภัยทางทะเล ใช้อากาศยาน DA-42 และ อากาศยานไร้คนขับ

2.7) การอพยพผู้ประสบภัย การนำส่งผู้ประสบภัยออกจากพื้นที่เสี่ยงหรือพื้นที่ที่มีการสู้รบ ใช้อากาศยาน C-130

ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงภารกิจของกองทัพอากาศในยุคใหม่ส่วนหนึ่งเกิดจากข้อตกลงระดับภูมิภาค อาทิ ข้อตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (AADMER) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้กลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดความเสียหายจากภัยพิบัติต่อชีวิต

²³ สุรชาติ บำรุงสุข, กองทัพในยามสันติ : ปฏิบัติการนอกเหนือจากการสงครามและปฏิบัติการรักษาสันติภาพ, หน้า 16-17.

และทรัพย์สิน เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของประเทศ²⁴ ที่ประเทศไทยมีหน้าที่รับผิดชอบในส่วน ยุทธศาสตร์ที่ 2 เรื่องการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทำให้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้อง ออกนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน กองทัพอากาศเป็นหน่วยงานราชการที่ตอบสนองภารกิจของ รัฐบาล ได้ปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์จากเดิมที่เตรียมกำลังทางอากาศในการรบ พัฒนากำลังพล ยุทโธปกรณ์ โครงสร้างหน่วยงาน มาเป็นการเตรียมกำลังทางอากาศที่ใช้กำลังทางอากาศสนับสนุน สันติภาพ และด้านมนุษยธรรม เพื่อช่วยเหลือประชาชนและความสงบสุขของประเทศ

²⁴ ศูนย์ประชาคมอาเซียนของรัฐบาล, “ความตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response)”, https://web.parliament.go.th/view/61/aseanlaw_view/172/TH-TH

บทที่ 3 กรอบความร่วมมือด้านการบรรเทาสาธารณภัย

การปรับเปลี่ยนภารกิจของกองทัพอากาศเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของความมั่นคงในยุคปัจจุบันและบริบทความร่วมมือในภูมิภาคที่เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติของโลกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กำลังประสบภัยธรรมชาติมากขึ้น เนื่องจากที่ตั้งทางภูมิศาสตร์และผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมอันส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ใน ภูมิภาคจากภัยธรรมชาติที่มีหลากหลายรูปแบบ ซึ่งภัยพิบัติทางธรรมชาติเกิดขึ้นนั้นจัดเป็นภัยคุกคามที่สำคัญ การเกิดภัยธรรมชาติแต่ละครั้งสร้างความเสียหายเป็นอย่างมาก

ในปี พ.ศ.2510 คณะรัฐมนตรีอาเซียนได้ริเริ่มความร่วมมือด้านการบรรเทาสาธารณภัยเป็นครั้งแรก โดยร่วมกันจัดตั้ง ASEAN Permanent Committee on Socio-Cultural Activities ได้ดำเนินกิจกรรมเพื่อต่อสู้กับภัยธรรมชาติ ต่อมาในปี พ.ศ.2514 ประเทศอาเซียนได้จัดตั้ง ASEAN Combined Operation Against Natural Disaster ที่ประเทศอาเซียนปฏิบัติร่วมเพื่อต่อสู้กับภัยทางธรรมชาติ ต่อมาในปี พ.ศ.2522 คณะผู้เชี่ยวชาญรู้จักในนาม ASEAN Experts Group on Natural Disasters จนกระทั่ง ในปี พ.ศ.2536 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น ASEAN Expert Group on Disaster Management เพื่อให้ครอบคลุมภารกิจด้านภัยพิบัติทั้งภัยพิบัติจากธรรมชาติและภัยจากมนุษย์ ในปี พ.ศ.2545 ได้เปลี่ยนโครงสร้างไปเป็นคณะกรรมการอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติ (ASEAN Committee on Disaster Management) มีวิสัยทัศน์ที่ให้ภูมิภาคอาเซียนมีความเข้มแข็ง ความรับมือภัยพิบัติ มีการช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันเพื่อลดผลกระทบจากภัยพิบัติจนนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

จากเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิถล่มประเทศในภูมิภาคเอเชียเมื่อปี พ.ศ.2547 ซึ่งก่อให้เกิดความสูญเสียร้ายแรงต่อประเทศสมาชิก ดังนั้น คณะกรรมการอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติ (ACDM) ซึ่งคณะผู้เชี่ยวชาญด้านภัยพิบัติของอาเซียนได้ผลักดันกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกในลักษณะความตกลงที่มีผลผูกพันทางกฎหมายระดับภูมิภาค จึงได้จัดทำความตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response) ประเทศสมาชิกอาเซียนได้ลงนามใน AADMER โดยมีวัตถุประสงค์ให้กลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดความเสียหายจากภัยพิบัติต่อชีวิตและทรัพย์สิน เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของประเทศ²⁵ และปฏิบัติงานภายใต้กรอบแผนงานภายใต้ความตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (AADMER Works Programme) ได้ระบุนโยบายและขีดความสามารถทางทหารที่จะใช้ในภารกิจบรรเทาสาธารณภัย และการขับเคลื่อนกลไกที่กำหนดไว้ ในมาตราที่ 20 ได้กำหนดให้มีศูนย์ประสานงานการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมของอาเซียน เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานของประเทศสมาชิก

²⁵ ศูนย์ประชาคมอาเซียนของรัฐสภา, “ความตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response)”, https://web.parliament.go.th/view/61/aseanlaw_view/172/TH-TH

อาเซียนเพื่อให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมในการจัดการภัยพิบัติในภูมิภาค ซึ่งทวีความถี่และมีแนวโน้มว่าจะรุนแรงยิ่งขึ้น รวมถึงผลกระทบจากภัยพิบัติดังกล่าวทั้งในระยะสั้นและระยะยาว²⁶

จากความตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (AADMER) ประเทศไทยนำโดยรัฐบาลไทยที่ออกนโยบายในเรื่องแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจจากเหตุภัยพิบัติ จนออกมาเป็นยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ.2557-2561) ที่เตรียมความพร้อมของประเทศในสภาวะไม่ปกติ พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550 เป็นกฎหมายหลักในการบริหารจัดการสาธารณภัยและกำหนดนโยบายในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2558 จัดทำแผนลดความเสี่ยงและลดผลกระทบจากสาธารณภัย แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม 2558 ที่เป็นหน่วยงานหลักในการประสานพลเรือนร่วมกับทหาร และแผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศที่หน้าที่เตรียมกำลังและใช้กำลังทางอากาศเพื่อสนับสนุนงานด้านสาธารณภัย ดังนั้นแล้ว จึงอาจจะปฏิเสธไม่ได้การเปลี่ยนแปลงภารกิจของกองทัพอากาศภายใต้กรอบความมั่นคงใหม่เกิดขึ้นผ่านการที่รัฐบาลไทยรับเอากรอบความร่วมมือในระดับอาเซียนมาสู่การปฏิบัติ ดังจะแสดงให้เห็นผ่านเอกสารสำคัญดังต่อไปนี้

3.1 นโยบายของรัฐบาล

นโยบายการบริหารประเทศของรัฐบาลที่เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ในหัวข้อที่ 2 สภาพแวดล้อมการพัฒนาและประเด็นการพัฒนาสำคัญในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 หัวข้อย่อย 2.1 เงื่อนไขและสภาพแวดล้อมของการพัฒนาด้านปัญหาเศรษฐกิจ ที่เจอปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติ อย่างเช่น การเกิดอุทกภัย เศรษฐกิจไทยมีความผันผวนได้ง่าย และการขยายตัวของเศรษฐกิจในอัตราที่ต่ำมาต่อเนื่องหลายปี โดยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9, 10 และ 11 เศรษฐกิจไทยขยายตัวในอัตรา ร้อยละ 5.8, 3.0 และ 3.4 ตามลำดับ และรวมช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8-11 เศรษฐกิจขยายตัวเพียงเฉลี่ย ร้อยละ 3.12²⁷ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประเทศไทยต้องประสบกับภัยพิบัติทางธรรมชาติโดยเฉพาะอุทกภัยและภัยแล้งที่มีความรุนแรงมากขึ้นซึ่งส่งผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจภายในประเทศและห่วงโซ่การผลิตทั้งภายในประเทศและของโลกในระดับที่รุนแรงกว่าในอดีตมาก การแพร่กระจายของหมอกควันก็เป็นปัญหารุนแรงขึ้นกระทบสุขภาพอนามัยของประชาชนและการดำเนินธุรกิจด้านการท่องเที่ยวในช่วงเวลา ซึ่งมีสาเหตุจากการเผาป่าเพื่อทำการเกษตรในพื้นที่ป่าไม้และการเผาป่าเพื่อการเก็บเกี่ยวผลผลิตในพื้นที่เกษตรทั้งในประเทศและในประเทศเพื่อนบ้านที่มีอาณาเขตติดต่อกัน²⁸

²⁶ ศูนย์ประชาคมอาเซียนของรัฐบาล, “ความตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดตั้งศูนย์ประสานงานเพื่อช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมในการจัดการภัยพิบัติ (Agreement on the Establishment of the ASEAN Co-ordinating Centre for Humanitarian Assistance on Disaster Management)”, https://web.parliament.go.th/view/61/aseanlaw_view/98/TH-TH

²⁷ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี, “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ.2562 – 2564”, 29 ธันวาคม 2559, หน้า 10

²⁸ Ibid., 12.

3.2 ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ.2557–2561)

ภายใต้กรอบนโยบายรัฐบาลเกิดเป็นการพัฒนา กรอบแนวคิดยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ ดังนี้ 1) การเตรียมพร้อมของประเทศให้พร้อมเผชิญกับภาวะไม่ปกติ 2) การเตรียมทรัพยากรมนุษย์ให้มีภูมิคุ้มกันเป็นรากฐานสำคัญ ตั้งแต่ระดับชุมชนจนถึงระดับประเทศ 3) การเตรียมความพร้อมของชุมชนท้องถิ่น โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชน 4) การเตรียมพร้อมเชิงรุกของหน่วยงานเพื่อป้องกันและลดผลกระทบ การมีแผน กฎ ระเบียบ ระบบเฝ้าระวังแจ้งเตือน ให้พร้อมใช้งานอย่างเหมาะสมในแต่ละประเภทภัย เพื่อให้การบริหารจัดการสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นไปอย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพ 5) การฝึกกำลังเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของชาติในการป้องกันประเทศ 6) การเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศ 7) การพัฒนาและสนับสนุนการมีระบบฐานข้อมูลทรัพยากรของประเทศด้านความมั่นคงและสนับสนุนการมีคลังข้อมูลสาธารณสุขแห่งชาติ 8) การส่งเสริมและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภัยในเชิงรุก โดยฝึกกำลังทุกภาคส่วนเป็นภาคีเครือข่ายในกระบวนการวางแผน การบริหารจัดการภัยตั้งแต่ขั้นก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุและหลังเกิดเหตุ และ 9) การมีระบบการบริหารจัดการที่ประสานสอดคล้อง ตั้งแต่ระดับชาติ ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น²⁹

3.3 พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550

ด้วยความที่รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารจัดการสาธารณสุข จึงได้ตรา พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550 ขึ้นเพื่อใช้เป็นกฎหมายหลักในการบริหารจัดการสาธารณสุขได้จัดตั้ง กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ให้มีภารกิจหลักในการดำเนินการป้องกัน บรรเทา ฟื้นฟู สาธารณภัยและอุบัติภัย โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1) ขอบเขตการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยครอบคลุมสาธารณสุขทุกประเภท โดยได้มีการกำหนดคำนิยามของสาธารณสุขและภัยด้านความมั่นคงไว้อย่างชัดเจน (มาตรา 4)

2) การกำหนดนโยบายในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ดำเนินการโดยคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ซึ่งมีกรรมการทั้งหมด 23 คน มี นรม. หรือ รอง นรม. ซึ่ง นรม. มอบหมายเป็นประธานกรรมการ และมี ปล.กท., ผบ.ทสส., ผบ.ทบ., ผบ.ทร. และ ผบ.ทอ. เป็นกรรมการ โดยมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติและได้กำหนดบุคคลผู้มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและผู้เกี่ยวข้อง ในระดับประเทศ ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น (มาตรา 6 และ มาตรา 7)³⁰

3) กำหนดให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นหน่วยงานกลางของรัฐในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ (มาตรา 11)³¹

4) แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กำหนดให้มีการจัดทำแผน 3 ระดับ คือ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด และแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร โดยในการจัดทำแผนการป้องกันและ

²⁹ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, “ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๕๗-๒๕๖๑),” สิงหาคม 2557, หน้า 10.

³⁰ พระราชบัญญัติ, “พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550”, 7 ก.ย.2550, เล่ม 124 ตอนที่ 52 ก หน้า 3

³¹ Ibid., 5.

บรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ (มาตรา 11, 12, 16, 17, 33 และ 34)³²

3.4 แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2558

จากพระราชบัญญัติข้างต้น ประเทศไทยได้พัฒนาแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2558 ที่ให้ความสำคัญในการดำเนินการลดความเสี่ยงและลดผลกระทบจากสาธารณภัย โดยมีกรอบดำเนินการหลัก ดังนี้

1) กรอบการดำเนินงานเซนไดเพื่อการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ พ.ศ.2558-2573 (Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030)

2) กรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change) และพิธีสารเกียวโต (Kyoto Protocol)

3) กรอบความตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน³³

4) ปฏิญญากรุงเทพฯว่าด้วยการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติของเอเชียและแปซิฟิก พ.ศ.2557 (Bangkok Declaration on Disaster Risk Reduction in Asia and the Pacific 2014)³⁴

สำหรับความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยนั้น แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2558 ได้กำหนดแนวคิดเชิงกลยุทธ์ความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพของประเทศในด้านต่างๆ ได้แก่การประสานงานด้านมนุษยธรรมของประเทศให้มีความเป็นเอกภาพ การปฏิบัติงานด้านมนุษยธรรมของประเทศให้เป็นไปตามมาตรฐานของโลก การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยของประเทศให้อยู่บนฐานความรู้ตามหลักสากล และการนำประเทศไทยสู่ระดับแนวหน้าในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย โดยกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินการไว้ 4 กลยุทธ์ ดังนี้

1) กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาระบบการประสานความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมที่มีเอกภาพได้ กำหนดให้มีการจัดทำแนวทางปฏิบัติ “การรับ” ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมจากต่างประเทศ และแนวทางปฏิบัติ “การให้” ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมแก่ต่างประเทศ โดยการจัดทำมาตรฐาน แผนปฏิบัติการ คู่มือประชาสัมพันธ์และขั้นตอนการรับความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมจากต่างประเทศ เพื่อเป็นกรอบการดำเนินงานและการปฏิบัติของหน่วยงานฝ่ายไทยที่เกี่ยวข้องตลอดจนต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศที่จะให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมเมื่อเกิดสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับกฎหมาย กฎระเบียบของประเทศไทยและระหว่างประเทศ ตลอดจนกรอบการปฏิบัติต่างๆ ของสากลที่ได้รับการรับรอง

2) กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านมนุษยธรรม ได้กำหนดให้มีการจัดทำแนวทางปฏิบัติการปรับปรุงระเบียบกฎหมายด้านมนุษยธรรม และแนวทางปฏิบัติการสร้างมาตรฐานบุคลากรในการปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม ตามหลักขององค์การสหประชาชาติ “กลุ่มงานด้านมนุษยธรรม (Cluster Approach)” อย่างเช่น ด้านการศึกษาเพื่อ

³² พระราชบัญญัติ, “พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550”, 7 ก.ย.2550, เล่ม 124 ตอนที่ 52 ก หน้า 5-16

³³ คณะกรรมการป้องกันและการบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ, “แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558”, 17 พฤษภาคม 2558, หน้า 2

³⁴ คณะกรรมการป้องกันและการบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ, “แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558”, 17 พฤษภาคม 2558, หน้า 3

ปรับปรุงมาตรฐานการปฏิบัติงานรวมทั้งจัดให้มีการจัดตั้งชุดค้นหาและกู้ภัยในเมืองแห่งชาติ (National Urban Search and Rescue) ที่มีสมรรถนะสูงในการประสานความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและปฏิบัติการค้นหาและกู้ภัยที่มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานของคณะที่ปรึกษาด้านการค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัยในเขตเมืองสากล (International Search and Rescue Advisory Group) โดยมี กระทรวงมหาดไทย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย) เป็นผู้ประสานงานด้านนโยบาย (Policy Focal Point) และด้านปฏิบัติ (Operation Focal Point) ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงกลาโหม³⁵

3) กลยุทธ์ที่ 3 เสริมสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสาธารณภัยของประเทศ โดยกำหนดให้จัดทำแนวทางปฏิบัติในการจัดการความรู้ด้านสาธารณภัยของประเทศ ในการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศประกอบด้วย ข้อมูลความร่วมมือ ความเชี่ยวชาญ แหล่งทุนจากต่างประเทศ และองค์การพัฒนาระหว่างประเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์ และจัดลำดับความสำคัญด้านการพัฒนาศักยภาพการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยเพื่อกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ความร่วมมือกับต่างประเทศในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยของประเทศไทย

4) กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมบทบาทความเป็นประเทศแกนนำด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย โดยการจัดทำแนวทางปฏิบัติในการสร้างความเป็นเลิศด้านวิชาการและด้านปฏิบัติการ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ.2555-2559 ได้กำหนดให้ประเทศไทยต้องดำรงไว้ซึ่งความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้ได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การพัฒนาบทบาทแกนนำด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยจะเป็นการสร้างความมั่นคงและมั่นใจให้แก่นานาชาติ ประเด็นถึงความพร้อม ความปลอดภัยในการลงทุนและการท่องเที่ยวของประเทศไทย³⁶

3.5 แผนบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหม 2558

ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2558 ได้กำหนดเป้าหมายหลักของการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยให้มีประสิทธิภาพ คือ การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย ซึ่งจะช่วยลดความรุนแรงของผลกระทบจากสาธารณภัยได้ โดยการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การวิเคราะห์และลดปัจจัยที่เป็นสาเหตุของสาธารณภัยซึ่งกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยสามารถดำเนินการได้ทุกๆ วัน โดยไม่จำเป็นต้องรอให้เกิดสาธารณภัยก่อน ซึ่งหากพิจารณาจากวงจรการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยแล้ว กระบวนการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยเป็นการดำเนินการที่ให้ความสำคัญกับมาตรการที่สามารถดำเนินการได้ตั้งแต่ก่อนเกิดภัย ได้แก่ การป้องกัน (Prevention) การลดผลกระทบ (Mitigation) และการเตรียมความพร้อม (Preparedness) แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2558 ได้กำหนดให้กระทรวงกลาโหม มีหน้าที่ ดังนี้

1) สนับสนุนภารกิจของรัฐในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติตามมาตรา 8 (3) แห่ง พ.ร.บ.จัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2551

2) แจ้งเตือนกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่และหน่วยงานพลเรือนในพื้นที่เสี่ยงภัยกรณีคาดว่าจะเกิดภัยจากการสู้รบหรือภัยทางอากาศ

³⁵ Ibid., 15.

³⁶ คณะกรรมการป้องกันและการบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ, “แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558”, 17 พฤษภาคม 2558, หน้า 16

นอกจากภารกิจหน้าที่ที่กระทรวงกลาโหมได้รับมอบหมายข้างต้นแล้ว ในการขับเคลื่อนแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2558 นั้น กระทรวงกลาโหมยังได้รับความไว้วางใจในการดำเนินการดังต่อไปนี้ด้วย ได้แก่

1) มอบหมายผู้แทนกระทรวงกลาโหมในกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ จังหวัด เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการตามความเสี่ยงภัยด้านต่างๆ ให้สอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด³⁷

2) สนับสนุนการจัดการสาธารณภัยของกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และศูนย์บัญชาการเหตุการณ์แต่ละระดับ โดยฝ่ายทหารอาจพิจารณาจัดตั้งศูนย์ประสานงานระหว่างพลเรือนกับทหาร หรือศูนย์ปฏิบัติงานร่วมระหว่างพลเรือนกับทหาร ขึ้นอยู่กับระดับของหน่วยและสถานการณ์สาธารณภัย เพื่อประชุมหารือและแลกเปลี่ยนข้อมูลในการจัดการสาธารณภัย³⁸

3) สนับสนุนการดำเนินงานตามแนวทางปฏิบัติในการสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน (สปฉ.) เมื่อการจัดการสาธารณภัยเป็นระดับ 3 และระดับ 4 ได้แก่

3.1) สปฉ.7 ส่วนงานการสนับสนุนทรัพยากรทางทหาร กระทรวงกลาโหมเป็นหน่วยงานหลักในการประสานการปฏิบัติระหว่างเหล่าทัพ และจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการสนับสนุนทรัพยากรทางทหาร ซึ่งในระดับกระทรวงได้กำหนดให้ใช้แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม 2558 เป็นแผนสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินด้านการสนับสนุนทรัพยากรทางทหาร โดยหน่วยขึ้นตรงศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหมและศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเหล่าทัพอาจพิจารณาจัดทำแผนในการประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานในสังกัดหรือแผนสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินด้านการสนับสนุนทรัพยากรทางทหารในแต่ละระดับ ตามความจำเป็นและเหมาะสมต่อไป สำหรับการสนับสนุนส่วนงานอื่นๆ ให้ หน่วยขึ้นตรงศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม และศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเหล่าทัพเตรียมความพร้อมในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การสนับสนุนการจัดการในภาวะฉุกเฉินในแต่ละระดับทันต่อสถานการณ์เมื่อได้รับการประสานหรือร้องขอจากส่วนราชการที่รับผิดชอบภารกิจนั้นๆ

3.2) สปฉ.15 ส่วนงานการต่างประเทศ กระทรวงกลาโหม ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้การสนับสนุนกระทรวงการต่างประเทศในการประสานการปฏิบัติระหว่างส่วนราชการและหน่วยงานจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้านการต่างประเทศ³⁹

ดังนั้นเพื่อให้การปฏิบัติงานในการป้องกัน แก้ไข และบรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของกระทรวงกลาโหมเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล กระทรวงกลาโหมจึงได้จัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหมขึ้นโดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นผู้อำนวยการศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหมและมีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหมปลัดกระทรวงกลาโหมและผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็น รอง ผอ.ศบภ.ท. ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ และผู้บัญชาการ

³⁷ กระทรวงกลาโหม, “แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม 2558”, สิงหาคม 2558, หน้า 46

³⁸ Ibid., 47.

³⁹ กระทรวงกลาโหม, “แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม 2558”, สิงหาคม 2558, หน้า 60

ทหารอากาศ เป็น ผช.ผอ.ศบภ.กท. มีหน้าที่กำหนดนโยบายและแนวทางของกระทรวงกลาโหม เกี่ยวกับการป้องกัน แก้ไข บรรเทาภัยพิบัติที่เกิดจากสาธารณภัยและอุบัติเหตุ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับรัฐบาล หน่วยงานพลเรือน และภาคเอกชน

3.6 แผนบรรเทาสาธารณภัยและช่วยเหลือประชาชนกองทัพอากาศ

กองทัพอากาศมีหน้าที่เตรียมกำลังและใช้กำลัง ในส่วนงานด้านบรรเทาสาธารณภัย แนวทางเตรียมกำลังได้จัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ โดยมีโครงสร้าง ศปก.ทอ. โดยมี ผบ.ทอ. หรือ ผบ.ศปก.ทอ. เป็นผู้อำนวยการศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ ส่วนภารกิจการใช้กำลังสำหรับการป้องกันบรรเทาสาธารณภัย จะปฏิบัติเมื่อได้รับคำร้องขอจากรัฐบาล หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือที่กองทัพอากาศพิจารณาเห็นว่าการดำเนินการนั้นจะส่งผลให้ภัยพิบัติลดลงหรือลดความเดือดร้อนให้กับประชาชน ซึ่งกองทัพอากาศมีภารกิจบรรเทาสาธารณภัยที่ใช้กำลังทางอากาศ ดังนี้ 1) การส่งกลับสายแพทย์ 2) การสนับสนุน นำส่งอาหาร เครื่องนุ่งห่มและบริการสาธารณสุข 3) ภารกิจค้นหาและช่วยชีวิต 4) เวชศาสตร์ทหาร (ช่วยเหลืออุกเหิน) 5) สำรวจทางอากาศ 6) ผนหลวง 7) ควบคุมไฟทางอากาศ 8) การปฏิบัติการพิเศษ 9) การเคลื่อนย้ายกำลังทางอากาศ และ 10) การบินลาดตระเวนทางอากาศ ที่ถูกระบุไว้ในทหารอากาศอาเซียน

จากที่แสดงมาให้เห็นทั้งหมดข้างต้นจะพบว่า การที่ประเทศไทยตอบสนองข้อตกลงการจัดการภัยพิบัติและเผชิญเหตุอุกเหินอาเซียน (ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response) อันนำมาซึ่งกฎหมายและแผนปฏิบัติการต่างนั้นเป็นสิ่งที่ทำให้กองทัพอากาศต้องดำเนินงานบรรเทาสาธารณภัย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การปรับเปลี่ยนภารกิจใหม่ให้สอดคล้องกับความท้าทายใหม่ที่เกิดขึ้น

บทที่ 4

ภารกิจกองทัพอากาศกับการบรรเทาสาธารณภัย ปี พ.ศ.2561-2566

ความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติระหว่างคณะกรรมการอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติ (ACDM) ภายใต้ข้อตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (AADMER) โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของทุกประเทศสมาชิกอาเซียนได้ลงนามในความตกลงดังกล่าว ได้มีกรอบแผนงานภายใต้ความตกลงร่วมอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (AADMER Work Programme) ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 4 ด้านหลัก ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การประเมินความเสี่ยง การเตือนภัยล่วงหน้า และการเฝ้าระวัง ยุทธศาสตร์ที่ 2 การป้องกันและการบรรเทาภัยพิบัติ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเตรียมความพร้อม และการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน และยุทธศาสตร์ที่ 4 การบูรณะฟื้นฟู⁴⁰ ที่ประเทศไทยรับผิดชอบในส่วน ยุทธศาสตร์ที่ 2 ในเรื่อง การป้องกันและการบรรเทาภัยพิบัติ ทำให้รัฐบาลไทยออกนโยบายชาติ ยุทธศาสตร์ชาติ พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่าง กระทรวงมหาดไทยที่ออกแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ กระทรวงกลาโหมที่ออกแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม และกองทัพอากาศที่เป็นหน่วยงานของกระทรวงกลาโหม ที่ผู้บัญชาการทหารอากาศดำเนินนโยบายและยุทธศาสตร์ในด้านการบรรเทาสาธารณภัย การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา ยืนยันความรับผิดชอบในการรักษาความสงบสุข สันติภาพ ความมั่นคง และความมีเสถียรภาพของภูมิภาค โดยการเคารพกฎหมายระหว่างประเทศ ส่งเสริมความร่วมมือและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ตอบสนองต่อประเด็นความมั่นคงและบริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป อยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ที่ได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน และความมีไมตรี จิตอันดีต่อกัน ซึ่งรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา จะต้องเสริมสร้าง ความมั่นใจและความไว้วางใจร่วมกัน ร่วมมือด้านความมั่นคงและการป้องกันประเทศอย่างเป็นทางการ วัตถุประสงค์ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศคู่เจรจา เพื่อเผชิญหน้ากับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในภูมิภาค และในขณะเดียวกันเป็นการดำรงไว้ซึ่งความเป็นแกนกลางของอาเซียน ความเป็นเอกภาพของอาเซียน และร่วมรับผิดชอบในการรักษาสันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก โดยการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด ให้ความร่วมมือเชิงปฏิบัติของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ภายใต้กรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนและรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา อย่างเช่น การช่วยเหลือทางมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ⁴¹

กองทัพอากาศภายใต้หน้าที่ความรับผิดชอบต่อประเทศไทยและต่อประชาคมอาเซียน มีการเตรียมความพร้อมด้านกำลังทางอากาศ ด้วยการฝึกกำลังทางอากาศกับทุกภาคส่วนในประเทศเพื่อ

⁴⁰ The Association of Southeast Asian Nations (ASEAN), “ASEAN Agreement On Disaster Management And Emergency Response (AADMER) Work Programme 2021-2025”, page 36.

⁴¹ สกุนา ประยูรสุข, “แถลงการณ์ร่วม... รมต.กลาโหมอาเซียน ADMM-Plus พัฒนาความคิดรับมือภัยคุกคามรูปแบบใหม่”, มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 22 - 28 พฤศจิกายน 2562, https://www.matichonweekly.com/specialreport/article_250887. [24 มกราคม 2563]

นำขีดความสามารถกำลังทางอากาศใช้ตอบสนองภารกิจในเรื่องการบรรเทาสาธารณภัย อันเป็นการเปลี่ยนแปลงภารกิจ ทั้งยังเปิดโอกาสให้กองทัพอากาศสร้างความร่วมมือ (Cooperation) กับหน่วยงานภายในประเทศ จนพัฒนาไปสู่การปฏิบัติการร่วม (Coordination) ทั้งในและต่างประเทศ ในส่วนของการกระชับความร่วมมือระหว่างประเทศภายใต้การเปลี่ยนภารกิจนั้น สารนิพนธ์นี้จะใช้กรณีศึกษาของประเทศไทยกับประเทศลาวที่มีความร่วมมือกันในการจัดการกับภัยพิบัติที่มีกองทัพอากาศเป็นส่วนร่วม

4.1 การบรรเทาสาธารณภัยร่วมประเทศไทยกับประเทศลาว

สถานการณ์อุทกภัยปี 2561

เหตุอุทกภัยในพื้นที่ภาคใต้ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2561 ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิต สูญหาย รวมทั้งกลายเป็นผู้ไร้ที่อยู่อาศัยจำนวนมากนั้น ประเทศไทยในฐานะประเทศเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิดและมีความสัมพันธ์ที่ดีทั้งในระดับรัฐบาลและประชาชน สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ส่งข้อความพระราชสาส์นแสดงความเสียพระราชหฤทัยไปยังประธานประเทศแห่งประเทศลาว กรณีเกิดอุทกภัยจากเหตุการณ์ฝนตกหนักบริเวณแขวงจำปาสักและแขวงอัตตะปือ นอกจากนี้ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศานุวงศ์พระราชทานความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยในประเทศลาวและสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ทรงมีพระบัญชาโปรดให้คณะสงฆ์ตระเวนออกทุกจังหวัด รวบรวมเครื่องอุปโภคบริโภค เพื่อจัดส่งไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่ประเทศลาว⁴² ขณะเดียวกันรัฐบาลไทยได้มอบความช่วยเหลือเบื้องต้นจำนวน 5 ล้านบาท ผ่านเอกอัครราชทูตประเทศลาวประจำประเทศไทย

ทั้งนี้ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้เปิดบัญชีรับบริจาคเพื่อให้ประชาชนชาวไทยมีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือ ซึ่งมียอดเงินจำนวน 46.7 ล้านบาท นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้จัดส่งสิ่งของบรรเทาทุกข์หลายรายการประกอบด้วย เต็นท์ 1 พันหลัง ข้าวสาร 5 พันถุง และปลากระป๋อง 5 พันชุด⁴³ โดยของความร่วมมือทางกองทัพอากาศเป็นผู้ส่งสิ่งของบรรเทาทุกข์ผ่านกระทรวงกลาโหม ทำให้กองทัพอากาศจัดเครื่องบิน C-130 นำสิ่งของพระราชทานไปช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย ประกอบด้วย น้ำดื่มพระราชทาน จำนวน 1 หมื่นขวด, ผ้าเช็ดตัวพระราชทาน จำนวน 2 พันผืน เครื่องกรองน้ำพระราชทาน จำนวน 49 เครื่อง และอาหารและยาพระราชทานอีกจำนวนหนึ่ง นอกจากนี้ ยังได้ลำเลียงถุงยังชีพในนามรัฐบาลไทย จำนวน 5 พันชุด ไปในเที่ยวบินดังกล่าวด้วย โดยเบื้องต้นได้วางแผนการบินจำนวน 4 เที่ยวบิน เส้นทางบินดอนเมืองไปยังท่าอากาศยานนานาชาติปากเซ เมื่อได้รับการอนุมัติการบินผ่าน่านฟ้าเข้าประเทศลาว และความพร้อมด้านการจราจรทางอากาศของสนามบินปลายทาง⁴⁴ หน่วยงานเอกชน อย่าง บริษัทผลิตไฟฟ้าราชบุรีโฮลดิ้ง จำกัด ได้มอบเงินสนับสนุนช่วยเหลือเบื้องต้นจำนวน 5 ล้านบาท และบริษัทบ้านปู ซึ่งดำเนินธุรกิจใน

⁴² กระทรวงการต่างประเทศ (Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of Thailand) “การให้ความช่วยเหลือของไทยในกรณีอุทกภัยในพื้นที่ภาคใต้ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว”, 4 สิงหาคม 2561,

<https://www.mfa.go.th/th/content/5d5bd18e15e39c306002537e?cate=5d5bcb4e15e39c306000683d>

⁴³ THAI PBS “รัฐบาลไทยเชื่อมั่นศักยภาพ สปป.ลาว แก้ไขปัญหาน้ำท่วม”, 26 กรกฎาคม 2561,

<https://www.thaipbs.or.th/news/content/273606>

⁴⁴ Workpoint News, “กองทัพอากาศ นำสิ่งของพระราชทาน ไปช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยใน สปป.ลาว”, 25 กรกฎาคม 2561,

<https://workpointtoday.com/>

ประเทศลาว ได้จัดทีมเฉพาะกิจขึ้นมาเพื่อให้ความช่วยเหลืออย่างจริงจังและทันท่วงที เริ่มตั้งแต่เข้าสำรวจพื้นที่ประสบภัย พร้อมมอบข้าวของเครื่องใช้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ เช่น น้ำดื่ม อาหารสำเร็จรูป เสื้อผ้าแก่ผู้ประสบภัย ตลอดจนให้การสนับสนุนสภาอากาศชาวไทยในการขนส่งสิ่งของเพื่อบรรเทาความเดือดร้อน รวมถึงบริจาคเงินทั้งจากบริษัท ฯ และพนักงาน รวมเป็นมูลค่าทั้งสิ้นกว่า 5.5 ล้านบาท⁴⁵

รัฐบาลไทยได้ให้การช่วยเหลือประเทศลาว โดยกระทรวงการต่างประเทศไทยประสานกับกระทรวงการต่างประเทศลาว ในการนำสิ่งของพระราชทาน เครื่องอุปโภคบริโภค และสิ่งของบริจาคจากภาครัฐและเอกชน ทางกระทรวงต่างประเทศได้ประสานงานกองทัพอากาศผ่านกระทรวงกระทรวงกลาโหม จัดอากาศยาน C-130 นำสิ่งของไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยในประเทศลาว หน้าที่ของกองทัพอากาศในครั้งนี้ได้ประสานงานร่วมกับหน่วยงานรัฐบาลอย่างกระทรวงการต่างประเทศซึ่งเป็นไปตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศที่ให้การช่วยเหลือประชาชนตามคำร้องขอหน่วยงานรัฐ

เหตุการณ์ไฟป่าและหมอกควันข้ามพรมแดน

สถานการณ์ไฟป่าและหมอกควัน ปี 2562 ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์-เมษายน 2562 หมอกควันในภาคเหนือมีค่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM2.5) เพิ่มขึ้นมากที่สุดจนติดอันดับโลกเมื่อเทียบกับอดีต ข้อมูลทางสถิติในช่วงวันที่ 1 มกราคม - 31 พฤษภาคม 2562 มีปริมาณฝุ่น PM 2.5 เกินค่ามาตรฐาน วัดได้ระหว่าง ๖๒-๑๙๘ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร⁴⁶ สถานการณ์จุดความร้อนสะสมจากดาวเทียม Suomi ระบบ VIIRS ในพื้นที่ CLMVT พบจุดความร้อนสะสมประเทศไทย จำนวน 205,373 จุด⁴⁷ ประเทศเมียนมา 365,999 จุด และประเทศลาว 167,939 จุด⁴⁸ รัฐบาลไทยมีแนวทางป้องกันและแก้ไขโดยให้กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานหลักในการกำกับดูแล โดยจัดแนวทำไฟ สนธิกำลัง เจ้าหน้าที่และอาสาสมัครภาคประชาชนเพิ่มความถี่ในการลาดตระเวนและเฝ้าระวังป่า รวมถึงกำหนดกติกาชุมชนห้ามเผาป่าในพื้นที่ป่าสงวนและป่าอนุรักษ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนดช่วงเวลาและจัดระเบียบเผาป่า ประกาศเขตห้ามเผา รวมถึงการรณรงค์การไกล่เกลี่ย การใช้สารย่อยสลายแทนการเผาวัชพืชและจัดอาสาสมัครเฝ้าระวังการลักลอบเผาในพื้นที่การเกษตร กระทรวงมหาดไทยดูแลพื้นที่ชุมชนผ่านจังหวัด อำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดกติกาชุมชน ใช้กลไกประชารัฐในการป้องกันและเฝ้าระวังการเผา พร้อม

⁴⁵ BANPU, “โครงการความรับผิดชอบต่อสังคมการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติต่าง ๆ”, https://www.banpu.com/csr_program/natural-disaster-relief/?lang=th

⁴⁶ The standard team, “สถานการณ์ฝุ่น PM2.5 (ภาคเหนือ)” มีนาคม 2562, <https://thestandard.co/northern-pollution-14-march-2562/>

⁴⁷ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, “รายงานตัวชี้วัด “จุดความร้อนสะสม (2560-2564)”, 19 มี.ค. 2565, http://env_data.onep.go.th/indicator/view?ind=683

⁴⁸ สำนักพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ, “รายงานสรุปสถานการณ์ไฟป่าและหมอกควัน จากข้อมูลดาวเทียม ประจำปี 2563”, สิงหาคม 2563, หน้า 25.

จัดชุดปฏิบัติการประจำชี้แจงมาตรการป้องกันไฟป่าและหมอกควัน กระทรวงคมนาคม ดูแลพื้นที่ริมทาง โดยเฝ้าระวังและควบคุมการเผา พร้อมกำจัดเศษวัสดุและใบไม้แห้งบริเวณพื้นที่ริมทาง⁴⁹

ทั้งนี้ กระทรวงกลาโหมนายกรัฐมนตรีได้สั่งการผ่านกองทัพบกให้กองทัพอากาศที่ 3 ตั้งกองบัญชาการควบคุมสถานการณ์หมอกควันภาคเหนือขึ้นที่มณฑลทหารบกที่ 33 ผ่านศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศที่ 3 ให้จัดตั้งศูนย์อำนวยการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันระดับภาค ทำหน้าที่อำนวยการและบูรณาการปฏิบัติการ เฝ้าระวัง สั่งการ ควบคุม กำกับดูแลทุกหน่วยงานในส่วนภูมิภาคและศูนย์อำนวยการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันระดับจังหวัด ใน 9 จังหวัดภาคเหนือ ระดมกำลังทหารมาปฏิบัติงานในชุดปฏิบัติการดับไฟป่า และการใช้อากาศยานเพื่อดับไฟป่าในพื้นที่ที่เข้าถึงลำบาก โดยขอความร่วมมือกับกองทัพอากาศ ทำให้กองทัพอากาศจัดอากาศยาน BT-67 จำนวน 2 เครื่อง เข้าเตรียมพร้อมที่จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อทำการบินโปรยละอองน้ำ บรรเทาความเดือดร้อนให้กับประชาชนที่กำลังเผชิญกับปัญหาหมอกควันและฝุ่นละอองในอากาศ โดยบูรณาการการทำงานร่วมกับกองทัพอากาศที่ 3 และทุกส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง⁵⁰

สถานการณ์ไฟป่าและหมอกควัน ปี 2563 ข้อมูลระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 31 พฤษภาคม 2563 มีปริมาณฝุ่น PM 2.5 เกินค่ามาตรฐาน วัดได้ระหว่าง 52-190 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร⁵¹ สถานการณ์จุดความร้อนสะสมจากดาวเทียม Suomi ระบบ VIIRS ในพื้นที่ CLMVT พบจุดความร้อนสะสมประเทศไทย จำนวน 205,288 จุด ประเทศเมียนมา 401,734 จุด และประเทศลาว 175,018 จุด⁵² ข้อมูลจุดความร้อนทางสถิติเมื่อเปรียบเทียบกับ ปี 2562 ทำให้เห็นว่าประเทศไทย มีจุดความร้อนลดลงมา 85 จุด จากปี 2562 คิดเป็นร้อยละ 0.04 เนื่องจากหาแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศและฝุ่น PM2.5 รัฐบาลมีการผลักดันให้เกิดกฎหมายอากาศและองค์กรกำกับดูแลเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม ด้านเครือข่ายภาคประชาชนได้ผลักดัน “ร่างพระราชบัญญัติกำกับดูแลการจัดการอากาศสะอาดเพื่อสุขภาพแบบบูรณาการ” เพื่อใช้บูรณาการการทำงาน of ทุกหน่วยงานภาครัฐ⁵³ ในปีนี้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้ประสานความร่วมมือกองทัพอากาศ โดยได้นำอากาศยานอากาศยานไร้คนขับ (UAV) ร่วมปฏิบัติการกิจสำรวจจุดความร้อนจากการเผาไหม้ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และบินลาดตระเวนตรวจสอบการลักลอบเผาป่าเพื่อสนับสนุนภารกิจการแก้ปัญหาหมอกควันและไฟป่า โดยในครั้งนี้นำเทคโนโลยีสารสนเทศในเรื่องการปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลางกับการบรรเทาสาธารณภัย (Network Centric Operation for Disaster Relief) มาใช้ในการปฏิบัติงานที่ส่งข้อมูลภาพถ่ายทางอากาศแล้วนำส่งให้กับกรมอุทยานและกรมป่าไม้ในพื้นที่ที่รับผิดชอบเพื่อนำกำลังภาคพื้นเข้าไปดับไฟป่า ซึ่งเทคโนโลยีนี้ทำให้

⁴⁹ สำนักข่าวแห่งชาติ กรมประชาสัมพันธ์. 2561. ปก.บูรณาการทุกภาคส่วนขับเคลื่อน “4 มาตรการเชิงพื้นที่ 4 มาตรการบริหารจัดการจัดการบังคับใช้กฎหมายเข้มข้น เตรียมพร้อมป้องกันไฟป่าและหมอกควัน”, มกราคม 2561, http://nwnt.prd.go.th/centerweb/News/NewsDetail?NT01_NewsID=TNSOC6101160010071

⁵⁰ Today, “ทอ.บินโปรยละอองน้ำบรรเทาปัญหาฝุ่นภาคเหนือ”, เมษายน 2562, <https://workpointtoday.com>

⁵¹ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, “ฝุ่น PM 2.5 ภาคเหนือตอนบนยังวิกฤต”, 27 มีนาคม 2563, <https://www.onep.go.th/>

⁵² สำนักพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ, “รายงานสรุปสถานการณ์ไฟป่าและหมอกควัน จากข้อมูลดาวเทียม ประจำปี 2563”, สิงหาคม 2563, หน้า 25.

⁵³ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, “สุขภาพคนไทย 10 สถานการณ์เด่นทางสุขภาพ 2564 บทที่ 2 ปัญหาหมอกควัน และไฟป่าในภาคเหนือ: แนวทางการจัดการอย่างยั่งยืน”, ปี 2564, หน้า 63

เกิดความรวดเร็วและแม่นยำ⁵⁴ และจากข้อมูลจุดสะสมความร้อนของประเทศลาวมีจำนวนเพิ่มขึ้น 7,082 จุด คิดเป็นร้อยละ 4.2 และจุดความร้อนของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาเพิ่มขึ้น 35,735 จุด คิดเป็นร้อยละ 9.7 ทำให้กรมควบคุมมลพิษส่งหนังสือไปยังเลขาธิการอาเซียน เพื่อให้แจ้งเตือนไปยังประเทศดังกล่าวลดการเผาเพื่อลดปัญหาหมอกควันข้ามแดน ให้ลาวและเมียนมาช่วยแก้ปัญหาการเผาพื้นที่และหมอกควันไฟป่าข้ามแดนถึงไทย เพื่อขอความร่วมมือกับตัวแทนของอธิบดีกรมป่าไม้ของประเทศลาวและประเทศเมียนมาให้ช่วยกันลดการเผาป่าและพื้นที่เกษตรที่เกิดขึ้นในสองประเทศ เนื่องจากพบว่ารวมๆ กันแล้วมีจุดความร้อน (Hotspot) นับหมื่นจุด แต่ควันไฟส่งผลกระทบต่อหมอกควันข้ามแดนมาถึงไทย⁵⁵

สถานการณ์ไฟป่าและหมอกควัน ปี พ.ศ.2564 ยังคงพบปัญหาหมอกควันภาคเหนือ แม้ว่าทุกหน่วยงานได้ร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างเต็มที่ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิดและยกระดับมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาโดยเร็วที่สุดวันนี้ 15 มีนาคม 2564 กรมควบคุมมลพิษ รายงานคุณภาพอากาศ ทาง Air4thai พื้นที่ภาคเหนืออยู่ในระดับ คุณภาพดีถึงมีผลกระทบต่อสุขภาพ สถานการณ์ฝุ่น PM2.5 ตรวจพบค่าระหว่าง 30-200 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร⁵⁶ สถานการณ์จุดความร้อน พบจุดความร้อนสะสม จำนวน 101,869 จุด⁵⁷ และสถานการณ์หมอกควันข้ามแดน จุดความร้อนสะสมในภูมิภาคแม่โขง พบจุดความร้อนสูงสุดในประเทศสหภาพเมียนมา 577,562 จุด และประเทศลาว 180,072 จุด⁵⁸ ประเทศไทยมีจุดความร้อนลดลง 103,419 จุด คิดเป็นร้อยละ 50.3 จากปี 2563 ข้อมูลจุดสะสมความร้อนของประเทศลาวมีจำนวนเพิ่มขึ้น 5,055 จุด คิดเป็นร้อยละ 2.8 จากปี 2563 และประเทศเมียนมามีจำนวนเพิ่มขึ้น 175,828 จุด คิดเป็นร้อยละ 43.7 จากปี 2563 เนื่องจากหน่วยงานรัฐบาลที่นำโดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ เป็นศูนย์กลางผู้ประสานงานกับกระทรวงต่าง ๆ ดังนี้ 1) กรมป้องกันบรรเทาสาธารณภัย จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน (ส่วนหน้า) ในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อกำกับการควบคุมและดับไฟป่า 2) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชและกรมป่าไม้ หมุนเวียนกำลังพลไปเสริมในพื้นที่เสี่ยง พื้นที่ที่เกิดไฟป่าจำนวนมากและยากต่อการควบคุม พื้นที่รอยต่อจังหวัดที่ยังไม่มีสถานีควบคุมไฟป่า รวมถึงเสริมการลาดตระเวนเฝ้าระวังไฟในพื้นที่ป่าเสื่อมสภาพเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดไฟป่าซ้ำ 3) กระทรวงสาธารณสุข เร่งประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้และสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนให้เข้าใจถึงผลกระทบของฝุ่นละอองเพื่อสร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา 4) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ควบคุมการเผาในพื้นที่เกษตร ควบคุมไปกับการส่งเสริมการใช้ประโยชน์เศษวัสดุ 5) กระทรวงคมนาคม กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

⁵⁴ กองทัพอากาศ, “ข่าวประจำวัน ทอ. กองทัพอากาศปฏิบัติการ ISR เพื่อสนับสนุนการแก้ปัญหาหมอกควันและไฟป่า”, เมษายน 2563, <https://www.rtaf.mi.th/RTAFNews/Pages/A20200413-2.aspx>

⁵⁵ Thai PBS, “ใช้เวทีอาเซียนถกด่วน "เมียนมา-ลาว" เร่งคุมไฟป่า”, 3 เมษายน 2563, <https://www.thaipbs.or.th/news/content/290648>

⁵⁶ Thai PBS, “เหนืออ่วม! หมอกควันข้ามแดน คพ.ส่งหนังสือชาติอาเซียนลดเผาป่า”, 10 มีนาคม 2564, <https://www.thaipbs.or.th/news/content/302262>

⁵⁷ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, “รายงานตัวชี้วัด "จุดความร้อนสะสม (2560-2564)", 19 มีนาคม 2565, http://env_data.onep.go.th/indicator/view?ind=683

⁵⁸ TCJ, “สถานการณ์ฝุ่นละอองจากไฟป่าและการเผาในที่โล่งภาคเหนือ ปี 2564”, 12 พฤษภาคม 2564, <https://www.tcjthai.com/news/2021/12/watch/11626>

เข้มงวดกวดขันการบังคับใช้กฎหมายควบคุมแหล่งกำเนิด ฝุ่นละออง PM2.5 จากการจราจรและการเผาในที่โล่ง 6) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พัฒนางานศึกษาวิจัยให้ครอบคลุมประเด็น PM2.5 ในทุกมิติ ทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพความแม่นยำของการคาดการณ์ฝุ่น พดติกรรมฝุ่น ผลกระทบต่อสุขภาพ มาตรการแก้ไขปัญหาและลดผลกระทบ 7) กระทรวงกลาโหมประสานงานร่วมกับกองทัพอากาศ จัดอากาศยานไร้คนขับร่วมปฏิบัติการกิจสำรวจจุดความร้อน และบินลาดตระเวนตรวจสอบการลักลอบเผาป่าในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อสนับสนุนการกักปัญหาหมอกควันและไฟป่า ป้องกันการลักลอบเผาในพื้นที่เสี่ยงและพื้นที่เกิดการเผาซ้ำซาก⁵⁹ ได้นำอากาศยาน C-130 ติดอุปกรณ์โปรยน้ำ Modular Airborne FireFighting System เพื่อนำมาบรรทุกน้ำหรือสารหน่วงไฟที่ความจุ 15,000 ลิตร รวมทั้งเครื่องบิน BT-67 จำนวน 2 ลำที่ติดอุปกรณ์ MAFFS บรรทุกน้ำหรือสารหน่วงไฟได้ 3 พันลิตร มาปฏิบัติการร่วมกับเฮลิคอปเตอร์ดับเพลิง (KA-32) ของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเพื่อแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน⁶⁰ กองทัพอากาศร่วมมือกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในการปฏิบัติการฝนหลวงเพื่อแก้ไขปัญหาหมอกควันไฟป่าภายใต้โครงการความร่วมมือกับกองทัพอากาศ⁶¹ และ 8) ประสานงานประเทศเพื่อนบ้านและรายงานผลการดำเนินงานต่อสำนักเลขาธิการอาเซียน เพื่อขอให้เร่งรัดควบคุมการเผาในที่โล่งตามกลไกของข้อตกลงอาเซียนเรื่องมลพิษจากหมอกควันข้ามแดนเป็นประจำทุกวัน รวมถึงได้ประสานงานผ่านกลไกคณะกรรมการชายแดน (Township Border Committee)

เหตุการณ์สาธารณภัยที่เกิดขึ้นในประเทศไทยตั้งแต่ปี 2561-2564 โดยกองทัพอากาศเป็นส่วนหนึ่งในการปฏิบัติงาน ทำให้เห็นถึงความร่วมมือร่วม และการปฏิบัติการร่วมภายในประเทศ ระหว่างกองทัพอากาศกับหน่วยงานของรัฐและเอกชน รวมทั้งเห็นถึงการขอความร่วมมือร่วมระหว่างประเทศกับประเทศลาว โดยผ่านหน่วยงานภาครัฐอย่างกระทรวงการต่างประเทศที่ประสานงานกับประเทศลาวในเหตุการณ์อุทกภัยที่กองทัพอากาศได้เข้ามีส่วนร่วม และกรมควบคุมมลพิษ ที่ยื่นหนังสือถึงเลขาธิการอาเซียนในเหตุการณ์ไฟป่าและหมอกควันข้ามพรมแดน จนเกิดความร่วมมือร่วมระหว่างประเทศ ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการกับปัญหาสาธารณภัยที่ส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจ ด้านสาธารณสุข และด้านสิ่งแวดล้อม จากความร่วมมือร่วมระหว่างประเทศในเรื่องการแก้ไขปัญหา จนนำไปสู่การปฏิบัติการร่วมระหว่างประเทศ

4.2 บทบาทกองทัพอากาศกับการปฏิบัติการร่วมกับประเทศลาว

สาธารณภัยในปัจจุบันเริ่มมีแนวโน้มทวีความรุนแรง มีความถี่ในการเกิดเพิ่มขึ้น มีลักษณะการเกิดที่ไม่แน่นอน ฝนพายุตลอดเวลา มีความซับซ้อน ยังคงส่งผลกระทบต่อทิศทางการพัฒนาของประเทศทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงด้านความมั่นคงของประเทศ อย่างเช่น ปัญหามลพิษที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนทำให้ไร้ที่อยู่อาศัย เกิดความเสียหาย

⁵⁹ National News Bureau of Thailand, “กองทัพอากาศ จัดอากาศยานไร้คนขับ (UAV) ร่วมปฏิบัติการกิจสำรวจจุดความร้อนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่”, มีนาคม 2564, https://thainews.prd.go.th/th/news/print_news/TCATG210308114246313

⁶⁰ Thaipublica, “ไฟป่าและหมอกควัน: ทางออกด้วยเทคโนโลยีที่เพียงพอ”, เมษายน 2563, <https://thaipublica.org/2020/04/fuadi-14/>

⁶¹ ข่าวสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 7, “สตท.7 ร่วมให้การต้อนรับรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์”, มีนาคม 2564, https://www.cad.go.th/ewtadmin/ewt/region7/ewt_news.php?nid=2093&filename=main2018

ด้านเศรษฐกิจ ปัญหาไฟป่าและหมอกควันข้ามพรมแดน ที่ส่งผลให้เกิดฝุ่นควันและมลพิษทางอากาศ PM2.5 ที่ส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจ ด้านสาธารณสุข และด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาพวกนี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทุกปี ดังนั้นหน่วยงานรัฐบาลควรมุ่งเน้นในการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขดังกล่าว นอกเหนือจากการประสานความร่วมมือภายในประเทศและต่างประเทศ ประเทศไทยควรมุ่งเน้นการส่งเสริมและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานระหว่างประเทศ ประเทศเพื่อนบ้าน ในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณสุขที่สอดคล้องกับกรอบนโยบายต่างประเทศเพื่อเสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาความร่วมมือของหน่วยงานภาคีเครือข่ายตามแนวทางของกรอบการพัฒนาในระดับโลก เพื่อลดความเสี่ยงจากสาธารณสุขและการสูญเสียชีวิต สุขภาพ ทรัพย์สิน และสภาพแวดล้อม

งานสารนิพนธ์ชิ้นนี้จะขอกล่าวถึงการพัฒนาจากความร่วมมือร่วมระหว่างประเทศและการปฏิบัติการร่วมระหว่างประเทศที่มีการส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณสุขทั้งแบบทวิภาคี 1) ให้มีการจัดทำบันทึกความเข้าใจ ความร่วมมือทางวิชาการ ด้านการลดความเสี่ยงจากสาธารณสุขกับนานาประเทศ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านที่มีชายแดนติดกันและองค์กรระหว่างประเทศ 2) จัดทำโครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนาการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณสุข โดยริเริ่มในภาคส่วนต่างๆ อาทิ ภาคเกษตรภาคคมนาคม ภาคการศึกษา 3) ร่วมกันพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการป้องกันและลดผลกระทบ เช่น การจัดทำแผนที่เสี่ยงภัย การพัฒนาระบบเตือนภัย การจัดทำกรอบและแผนการฟื้นฟูหลังการเกิดสาธารณสุข การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณสุข 4) เข้าร่วมหรือเป็นเจ้าภาพร่วมจัดการประชุมระหว่างประเทศเพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางวิชาการ ประสบการณ์ และการฝึกการบรรเทาสาธารณสุข 5) แลกเปลี่ยนและจัดส่งผู้เชี่ยวชาญไปปฏิบัติงานในองค์การระหว่างประเทศ⁶² ดังนี้

เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2565 กองทัพอากาศลาวเป็นเจ้าภาพภายใต้หัวข้อ “การร่วมมือกันเพื่อสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาคอาเซียน” (Together for Peace and Stability of ASEAN) โดยกองทัพอากาศไทยเข้าร่วมการประชุมคณะทำงานด้านการฝึกศึกษาของกองทัพอากาศอาเซียน ครั้งที่ 9 (9th ASEAN Air Forces Education and Training Working Group) มีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ด้านการฝึกและศึกษาของกองทัพอากาศอาเซียน และเพื่อต่อยอดในการพัฒนาบุคลากรร่วมกันในอนาคต สำหรับประโยชน์ที่ได้รับจากการประชุมครั้งนี้ จะช่วยเสริมสร้างเครือข่ายและสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องของระบบการฝึกและศึกษาของแต่ละกองทัพอากาศอาเซียน รวมทั้งช่วยเสริมสร้างเครือข่ายด้านการให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณสุขพิบัติให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันให้เพิ่มขึ้น⁶³

วันที่ 10 พฤศจิกายน 2565 มีการประชุมผู้บัญชาการทหารอากาศอาเซียน ครั้งที่ 19 โดย ประเทศลาวเป็นเจ้าภาพจัดประชุม ภายใต้หัวข้อ ร่วมมือกันเพื่อสันติภาพและเสถียรภาพ

⁶² คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขแห่งชาติ “แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขแห่งชาติ พ.ศ.2564 - 2570”, พ.ศ.2564, หน้า 94

⁶³ กองทัพอากาศ, “คณะทำงานด้านการฝึกศึกษาของกองทัพอากาศอาเซียน 10 ชาติ จับมือกันเพื่อสันติภาพและความมั่นคงอาเซียน ในเวที ASEAN Air Forces Education and Training Working Group : AAFET-WG ครั้งที่ 9”, กันยายน 2565, <https://www.rtaf.mi.th/th/OrgNews/Pages/%E0%B8%BAB20220916-1.aspx>

ในภูมิภาคอาเซียน "Together for Peace and stability of ASEAN" ผู้บัญชาการทหารอากาศอาเซียนทุกชาติ พร้อมสานความร่วมมือและดำรงความสัมพันธ์ในทุกระดับเพื่อดำรงไว้ซึ่งสันติภาพและเสถียรภาพความมั่นคงในภูมิภาคโดยทุกชาติเห็นถึงความสำคัญในการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ที่มีความท้าทายกับความมั่นคงในระดับภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภัยคุกคามที่เกิดจากธรรมชาติ อาทิ แผ่นดินไหว ดินถล่ม หรืออุทกภัย ซึ่งส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงในวงกว้าง กองทัพอากาศอาเซียนเห็นถึงความสำคัญในการใช้ศักยภาพของกองทัพอากาศอาเซียนในภารกิจการบินค้นหาและช่วยชีวิต รวมถึงการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยฉุกเฉินซึ่งกองทัพอากาศอาเซียนดำเนินการจัดทำคู่มือการปฏิบัติ ASEAN Air Forces SOP on HADR เพื่อเป็นแนวทางในการฝึกผสมระหว่างกองทัพอากาศอาเซียนต่อไป โดยการประชุมผู้บัญชาการทหารอากาศอาเซียน ครั้งที่ 19 นี้ กองทัพอากาศไทยยินดีจัดการฝึกผสมกองทัพอากาศอาเซียนในปี 2568 ณ ประเทศไทย และกล่าวเชิญชวน ผู้บัญชาการทหารอากาศอาเซียน พิจารณาเข้าร่วมการฝึก ASEAN (HADR) Exercise 2025 เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ในการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาสาธารณภัยและพัฒนาศักยภาพกองทัพอากาศอาเซียนในการเตรียมความพร้อมรับมือกับภัยคุกคามทางธรรมชาติร่วมกัน นอกจากนี้ ผู้บัญชาการทหารอากาศเยี่ยมคำนับผู้บัญชาการทหารอากาศอาเซียน และเสนอแนวทางในการดำเนินการและพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพอากาศกับ กองทัพอากาศอาเซียน ภายใต้กรอบการแลกเปลี่ยนการเยือนในทุกระดับ การฝึกผสม ในระดับทวิภาคีการแลกเปลี่ยนทางการศึกษา และการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เฉพาะด้าน รวมถึงกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง⁶⁴

เมื่อวันที่ 23-27 มกราคม 2566 มีการประชุมคณะทำงานร่วมระหว่างกองทัพอากาศไทยกับกองทัพอากาศลาวครั้งที่ 7 โดยกองทัพอากาศไทยเสนอแผนระยะ 5 ปี สำหรับฝึกการปฏิบัติการค้นหาและช่วยชีวิตในระดับทวิภาคีระหว่างกองทัพอากาศไทยกับกองทัพอากาศลาว อันจะก่อให้เกิดความร่วมมือด้านการฝึกของทั้งสองชาติในอนาคต แผนการปฏิบัติในปี 2566 กองทัพอากาศไทยเชิญทหารอากาศลาวในการร่วมหารือและวางแผนการปฏิบัติในหัวข้อการแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติการค้นหาและช่วยชีวิต และเชิญผู้แทนกองทัพอากาศลาวเข้าร่วมสังเกตการณ์การสาธิตการปฏิบัติการค้นหาและช่วยชีวิตของกองทัพอากาศไทย (Search and Rescue) แผนการปฏิบัติในปี 2567 กองทัพอากาศไทยและกองทัพอากาศลาวร่วมกันวางแผนดำเนินโครงการแลกเปลี่ยนการเยือนระดับผู้ปฏิบัติงานหรือการแลกเปลี่ยนการเยือนระดับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางในหัวข้อการปฏิบัติการค้นหาและช่วยชีวิตและร่วมกันจัดทำคู่มือการฝึกการค้นหาและช่วยชีวิตในระดับทวิภาคีระหว่างกองทัพอากาศไทยและกองทัพอากาศลาว แผนการปฏิบัติในปี 2568 กองทัพอากาศไทยและกองทัพอากาศลาวดำเนินการฝึกการค้นหาและช่วยชีวิตในระดับทวิภาคี แผนการปฏิบัติในปี 2569 กองทัพอากาศไทยและกองทัพอากาศลาวทบทวนและร่วมกันจัดทำคู่มือการค้นหาและช่วยชีวิตระดับทวิภาคีแผนการปฏิบัติในปี 2570 กองทัพอากาศไทยและกองทัพอากาศลาวร่วมกันพัฒนารูปแบบการฝึกให้สอดคล้องกับสถานการณ์ การเสริมสร้างความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างกองทัพอากาศไทยและกองทัพอากาศลาวในด้านความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทา

⁶⁴ ไทยรัฐ, “ผบ.ทอ. ร่วมประชุม ผบ.ทอ.อาเซียน เมืองหลวงพระบาง สู่ความร่วมมือทางทหาร”, พงศจิกายน 2565, <https://www.thairath.co.th/news/politic/2549896>

สาธารณภัย (Humanitarian Assistance and Disaster Relief) ดังนี้ 1) ความร่วมมือในการปฏิบัติการกิจการบิณค้ันหาและช่วยชีวิตในอนาคต 2) การขออนุญาตบินผ่านในอาณาเขตประเทศไทยเมื่อเกิดภัยพิบัติ เนื่องจากพื้นที่ของประเทศลาวมีลักษณะโอบล้อมภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยส่งผลให้การบินเข้าพื้นที่ประสบภัยของลาวมีระยะทางการบินเพิ่มขึ้น ทำให้การเข้าถึงพื้นที่เกิดความล่าช้า อีกทั้งการขออนุญาตบินผ่านอาณาเขตประเทศไทยจำเป็นต้องได้รับการอนุมัติซึ่งใช้เวลาประมาณ 6 วัน จึงขอความร่วมมือจากกองทัพอากาศไทยขอให้มีหน่วยงานที่สามารถอนุมัติคำขอให้มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นกลไกในการพัฒนาความสัมพันธ์ในด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม อาทิ การแลกเปลี่ยนการเยือนระดับผู้ปฏิบัติงานและการแลกเปลี่ยนการเยือนระดับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง การจัดอบรมแลกเปลี่ยนบุคลากรด้านการศึกษาาร่วมกัน⁶⁵

วันที่ 13 มีนาคม 2566 กองทัพอากาศไทยได้ให้การต้อนรับ รองรัฐมนตรีกระทรวงป้องกันประเทศและหัวหน้ากรมใหญ่เสนาธิการกองทัพประชาชนลาว ในโอกาสเป็นประธานร่วมในการประชุมผู้บัญชาการทหารสูงสุดกับหัวหน้ากรมใหญ่เสนาธิการ กองทัพประชาชนลาว ครั้งที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้กองทัพไทยและกองทัพประชาชนลาวมีความสัมพันธ์และความร่วมมือที่กระหว่างกัน ส่งผลให้พื้นที่ชายแดนไทย-ลาว มีความมั่นคงและสงบเรียบร้อย เป็นพื้นที่แห่งมิตรภาพ สันติภาพ ความสงบสุข และความร่วมมือในการพัฒนาระหว่างสองประเทศอย่างยั่งยืน ตลอดจนช่วยเสริมสร้างบรรยากาศที่เกื้อกูลต่อความร่วมมืออันดีในการปฏิบัติงานร่วมกันของฝ่ายไทยและฝ่ายลาว รวมทั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงตามพื้นที่ชายแดนของทั้งสองประเทศและเป็นการสนับสนุนให้มีความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่างๆ เพิ่มมากขึ้นในทุกมิติอย่างเป็นรูปธรรมและได้ประชุมเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมความร่วมมือทางทหารในด้านต่างๆ อาทิ ด้านการศึกษา ได้แก่ การศึกษาหลักสูตรทางการทหารของกองทัพไทย การแลกเปลี่ยนศึกษาดูงานด้านการแพทย์ทหาร การฝึกอบรมโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ศูนย์ประสานงานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ด้านการข่าว ได้แก่ การแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างหน่วยงานด้านการข่าวและการแลกเปลี่ยนข่าวกรอง ด้านยุทธการ ได้แก่ การตรวจพื้นที่ร่วมตามชายแดนไทย-ลาว การลาดตระเวนร่วม การจัดตั้งคณะทำงานร่วมระหว่างกองทัพบกกับกองทัพประชาชนลาว การบรรเทาสาธารณภัยร่วมระหว่างประเทศ⁶⁶ จากการประชุมกันระหว่างกองทัพไทยและกองทัพลาว ทำให้กองทัพอากาศให้ความร่วมมือในการสนับสนุนอากาศยานเพื่อใช้ในการปฏิบัติการกิจ

เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2566 ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นประธานการประชุมเตรียมการเพื่อหารือและจัดทำทำทีในการแก้ไขปัญหาหมอกควันข้ามแดนระหว่างประเทศ ร่วมกับ ผู้แทนจากกระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงกลาโหม สำนักนายกรัฐมนตรี และกรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเตรียมการจัดประชุมระดับผู้นำ 3 ประเทศระหว่าง ประเทศไทย ประเทศลาว และประเทศเมียนมา เนื่องจากสถานการณ์ไฟป่าที่ส่งผลให้เกิด

⁶⁵ กองทัพอากาศ, “สรุปผลการประชุมคณะทำงาน ทอ. กับ ทอ.ลาว”, มีนาคม 2566

⁶⁶ กองบัญชาการกองทัพไทย, “ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ได้ให้การต้อนรับ พลโท คำเสียง อุทะโกสอน รองรัฐมนตรีกระทรวงป้องกันประเทศ และหัวหน้ากรมใหญ่เสนาธิการ กองทัพประชาชนลาว ในโอกาสเป็นประธานร่วมในการประชุม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด กับหัวหน้ากรมใหญ่เสนาธิการ กองทัพประชาชนลาว ครั้งที่ 1”, มีนาคม 2566, <https://rtarf.mi.th/index.php/th>

ปัญหาหมอกควันในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะบริเวณภาคเหนือของประเทศไทย และแนวชายแดน และมีผลต่อค่าฝุ่น PM2.5 ทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นถือเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ต้องหารือร่วมกับประเทศลาว และสหภาพเมียนมา เพื่อยกระดับแนวทางการร่วมมือในการแก้ไขปัญหาหมอกควันข้ามแดนที่เกิดขึ้นร่วมกัน⁶⁷

เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2566 นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เข้าร่วมการประชุมสามฝ่ายระหว่างประเทศไทย นายกรัฐมนตรีประเทศลาว และ นายกรัฐมนตรีประเทศเมียนมา เรื่องการจัดการปัญหามลพิษหมอกควันข้ามแดน โดยรัฐบาลไทยตระหนักถึงปัญหามลพิษจากหมอกควันข้ามแดนและฝุ่นละออง PM2.5 ว่าเป็นปัญหาเร่งด่วน รัฐบาลไทยได้ประกาศให้การแก้ไขปัญหาหมอกควันข้ามแดนและฝุ่นละอองเป็นวาระแห่งชาติ ถอดบทเรียนการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควันและฝุ่นละอองและจัดทำแผนเฉพาะกิจเพื่อแก้ไขปัญหาหมอกควันข้ามแดนและฝุ่นละออง โดยยกระดับความเข้มงวดใน 3 พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่เมืองโดยให้ความสำคัญกับแหล่งกำเนิดมลพิษจากการจราจรและโรงงานอุตสาหกรรม และพื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่เกษตรในการส่งเสริมการหยุดเผาวัสดุและพื้นที่การเกษตร และพื้นที่ป่าในการควบคุมปัญหาไฟป่า การให้ความรู้แก่ประชาชนและการดับไฟป่า โดยไทยจัดทำมาตรการระยะยาว ปี 2567-2570 เพื่อเป็นแนวทางแก้ไขปัญหามลพิษ ได้แบ่งความร่วมมือเป็น 3 ระดับ 1) ระดับทวิภาคี ไทยร่วมมือกับมิตรประเทศมาโดยตลอด โดยได้ส่งมอบเครื่องตรวจวัด PM2.5 ให้ฝ่ายเมียนมาที่เมืองตองจีและท่า และสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศที่ไทยสนับสนุนแก่ประเทศลาวและสหภาพเมียนมา ได้มีส่วนช่วยติดตามตรวจสอบคุณภาพอากาศและวิเคราะห์ข้อมูลสภาพอากาศในแต่ละประเทศได้เป็นอย่างดี 2) ระดับภูมิภาค ไทยสนับสนุนข้อตกลงอาเซียนว่าด้วยมลพิษจากหมอกควันข้ามแดนและแผนปฏิบัติการเชิงร้าย พ.ศ.2560 โดยเมื่อปี 2565 ไทยสามารถลดจุดความร้อนสะสมในพื้นที่ภาคเหนือจากปี 2564 ได้ร้อยละ 61 และค่าเฉลี่ย PM2.5 ลดลงร้อยละ 27 และ 3) ระดับอนุภูมิภาค ตามแผนปฏิบัติการเชิงร้ายและรายงานข้อมูลสถานการณ์จุดความร้อนและการดำเนินการของไทย ให้สำนักเลขาธิการอาเซียนทราบอย่างต่อเนื่องด้วย และเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2566 ไทยมีหนังสือถึงสำนักเลขาธิการอาเซียนเพื่อขอให้ประเทศสมาชิกกลุ่มน้ำโขงผนึกกำลังแก้ไขปัญหาหมอกควันข้ามแดนในภูมิภาค ในโอกาสนี้ ทั้งสามประเทศกระชับความร่วมมือ รวมถึงร่วมมือกับประเทศอาเซียนในการแก้ไขปัญหาหมอกควันข้ามแดนให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน มีแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ รวมถึงแนวทางการดำเนินงานกฎหมายของแต่ละประเทศเพื่อควบคุมต้นเหตุของปัญหา⁶⁸

เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2566 เจ้ากรมแพทย์ทหารอากาศ ให้การต้อนรับรองหัวหน้ากรมเสนาธิการและคณะแพทย์ทหาร กองทัพประชาชนลาว คณะแพทย์ทหารประเทศลาวศึกษาปฏิบัติงานด้านการแพทย์ทหาร ของกรมแพทย์ทหารอากาศมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ภารกิจ และเสริมสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งนี้ได้มีแลกเปลี่ยนข้อมูล ความร่วมมือ เกี่ยวกับงาน

⁶⁷ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, “ทส. หารือทำที่ไทย เตรียมจัดประชุมระดับผู้นำ ไทย ลาว เมียนมา ยกระดับการแก้ไขปัญหาหมอกควันข้ามแดน”, 5 เมษายน 2566, <https://www.mnre.go.th/news/detail>

⁶⁸ Thaipublica, “ไทย-ลาว-เมียนมา หารือแก้ไขปัญหาหมอกควันข้ามแดนร่วมกัน”, 7 เมษายน 2566, <https://thaipublica.org/2023/04/thai-lao-myanmar-discusses-to-solve-cross-border-haze/>

ด้านการแพทย์ทหารเพื่อการพัฒนา และส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคลากรร่วมกัน⁶⁹ ตั้งแต่ปี 2565 แผนการบรรเทาสาธารณภัยของประเทศไทยเริ่มพัฒนาจากความร่วมมือร่วมระหว่างประเทศ มาเป็นการปฏิบัติการร่วมระหว่างประเทศ ที่เริ่มมีการจัดประชุมร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาสาธารณสุข โดยจากเดิมตั้งแต่ปี 2561-2564 ที่กองทัพอากาศจะทำตามคำร้องขอของหน่วยงานรัฐบาล แต่ปัจจุบันกองทัพอากาศเห็นถึงความสำคัญจึงได้มีการจัดประชุมระหว่างกองทัพอากาศที่มีวัตถุประสงค์ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ด้านการฝึกและศึกษา เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ จนนำไปสู่การจัดทำคู่มือการฝึกการบรรเทาสาธารณภัยและการฝึกร่วมผสมกองทัพอากาศอาเซียน ในปี 2566 กองทัพอากาศไทยมีการประชุมกับกองทัพอากาศลาวในเรื่องการบรรเทาสาธารณภัย รวมไปถึงการฝึกการค้นหาช่วยชีวิตที่จะให้กองทัพอากาศลาวมาดูงาน และยังมีแผนในเรื่องการแลกเปลี่ยนบุคลากรในการฝึกศึกษา รวมไปถึงการขอบินผ่านน่านฟ้าไทยในกรณีเกิดภัยพิบัติเพราะเนื่องจากการขอบินผ่านน่านฟ้าไทยก่อนหน้านี้ใช้เวลานานทำให้เสียเวลาในการเดินทาง นอกจากนี้ยังมีทางกองทัพไทยและกองทัพลาวประชุมร่วมกันในเรื่องการบรรเทาสาธารณภัย ความมั่นคง และรวมไปถึงรัฐบาลไทยได้มีการประชุมระหว่างประเทศกับประเทศลาวและประเทศเมียนมา ในเรื่องปัญหาหมอกควัน ที่เริ่มพัฒนาจากระดับอนุภาคจนถึงระดับทวีภาคี นอกจากนี้ทำให้เห็นถึงการพัฒนาในด้านอื่นๆ อย่างเช่น ด้านสาธารณสุข ที่ทางกรมแพทย์ทหารอากาศลาวมาดูงานกรมแพทย์ทหารอากาศไทย ถึงแม้ว่าการปฏิบัติการร่วมกันยังไม่ถึงขั้นการทำงานร่วมกัน แต่เห็นถึงการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นระหว่างสองประเทศ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

⁶⁹ กรมแพทย์ทหารอากาศ, “คณะแพทย์ทหารสาธารณสุขรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวศึกษาดูงานด้านการแพทย์ทหาร ของกรมแพทย์ทหารอากาศ”, มิถุนายน 2566, <https://www.facebook.com/medical.rtaf.mi.th/>

บทที่ 5

สรุป

สารนิพนธ์นี้ได้้นำแนวคิดทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกระแสหลัก อย่างแนวคิดทฤษฎีการกึ่งนิยมใหม่ ที่มีแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐภายใต้ระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่มีการบูรณาการที่มีจุดแข็งถึงการต่อยอดผสมผสานจากแนวคิดบูรณาการพื้นฐานหลักดั้งเดิมและมีการตอบสนองความร่วมมือกัน การพึ่งพาอาศัยและการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลภายในองค์อย่างเป็นระบบจนทำให้บรรลุถึงความสำเร็จในการบูรณาการอย่างมั่นคง มีวิถีกลไกเพื่อสู่เป้าหมายการบูรณาการ ที่รัฐยินยอมสละอำนาจบริหารในบางเรื่องซึ่งเป็นวัตถุประสงค์เฉพาะให้รัฐดำเนินงานด้วยกันโดยปราศจากอำนาจทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง ลดระดับการผูกมัดทางกฎหมายต่อประเทศลงเพื่อให้ประเทศสมาชิกยังมีอิสระไม่กระทบต่อนโยบายและอำนาจอธิปไตยแห่งรัฐ โดยเริ่มจากความร่วมมืออย่างค่อยเป็นค่อยไปจนนำไปสู่การจัดตั้งสถาบันที่มีอำนาจเหนือรัฐเพื่อทำหน้าที่กระตุ้นความร่วมมือระหว่างประเทศ และมีความสำเร็จเป็นเป้าหมายสูงสุด⁷⁰ มีกระบวนการไหลริน (Spill-Over) เริ่มขึ้นตอนในการบูรณาการแล้วกระบวนการจะดำเนินการต่อไปเรื่อย ๆ เนื่องจากเป้าหมายที่บรรลุในขั้นแรกจะต้องดำเนินการไปถึงขั้นที่สองเป็นตัวผลักดัน และเป้าหมายขั้นที่สองจะกิจกรรมในขั้นต่อไป⁷¹

จากกรณีศึกษาเหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ตั้งแต่ ปี 2561-2564 ที่ประเทศไทยและประเทศลาวมีการบรรเทาสาธารณภัยร่วมกัน อย่างปี ในปี 2561 เหตุการณ์อุทกภัยในประเทศลาว รัฐบาลได้ยื่นมือเข้าช่วยเหลือ กองทัพอากาศเป็นส่วนหนึ่งในการกิจในการขนส่งของอุปโภคบริโภค ในปี 2562 เหตุการณ์ไฟป่าและหมอกควันข้ามพรมแดน ปีนี้ประเทศไทยเผชิญวิกฤติจุดความร้อนสะสมสูงที่สุด ทำให้หน่วยงานรัฐบาลที่เกี่ยวข้องเริ่มมีการขอความร่วมมือร่วมในการแก้ปัญหา กองทัพอากาศมีส่วนร่วมแต่ยังเป็นการปฏิบัติงานภายในหน่วยงานตัวเองที่ยังไม่ร่วมกับหน่วยอื่น ในปี 2563 ทางรัฐบาลไทยมีการพัฒนาการปฏิบัติการร่วมภายในหน่วยงานรัฐ กองทัพอากาศได้เทคโนโลยีที่มีปฏิบัติการร่วมระหว่างหน่วยงานและทางกรมควบคุมมลพิษขอความร่วมมือระหว่างประเทศไปยังประเทศลาวและประเทศเมียนมา เพื่อหาทางป้องกันการเกิดจุดความร้อน จนถึงปี 2564 เกิดความร่วมมือร่วมระหว่างหน่วยงานภายในรัฐ ที่มีการประสานการทำงาน รวมไปถึงความร่วมมือจากประเทศลาว จนทำให้จุดความร้อนลดลง ในปี 2565 กองทัพอากาศมีการประชุมกองทัพอากาศอาเซียนในการแก้ปัญหาสาธารณภัยและพัฒนาในด้านการฝึกศึกษา ในปี 2566 รัฐบาลไทยมีการจัดประชุมระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหาสาธารณภัย จากที่กล่าวมานี้ทำให้เห็นถึงการพัฒนาสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศที่มีกองทัพอากาศเป็นส่วนหนึ่งในการกิจ โดยพัฒนาจากความร่วมมือร่วมเป็นการปฏิบัติการร่วม ซึ่งการกระชับความร่วมมือดังกล่าวเกิดขึ้นได้ภายใต้บริบทการปรับภารกิจของกองทัพอากาศเพื่อให้สอดคล้องกับความมั่นคงรูปแบบใหม่

⁷⁰ Niemann, Arne Lefkofridi, Zoe Schmitter, Philippe C, “3. Neofunctionalism” In: Wiener, Antje/Börzel, Tanja A./Risse, Thomas (eds.): European Integration Theory, Oxford: Oxford UP, page 46-47.

⁷¹ Ibid., 48.

บรรณานุกรม

- "สตท.7 ร่วมให้การต้อนรับรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์." 2564, accessed มีนาคม, 2564, https://www.cad.go.th/ewtadmin/ewt/region7/ewt_news.php?nid=2093&filename=main2018.
- "รายงานตัวชี้วัด "จุดความร้อนสะสม (2560-2564)." 2565, accessed 19 มีนาคม 2565, http://env_data.onep.go.th/indicator/view?ind=683.
- "โครงการความรับผิดชอบต่อสังคมการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติต่าง ๆ." 2561, https://www.banpu.com/csr_program/natural-disaster-relief/?lang=th.
- "กองทัพอากาศ นำสิ่งของพระราชทาน ไปช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยใน สปป.ลาว." 2561, accessed 25 กรกฎาคม, 2561.
- "ใช้เวทีอาเซียนถกด่วน "เมียนมา-ลาว" เร่งคุมไฟป่า." 2563, accessed 3 เมษายน 2563, <https://www.thaipbs.or.th/news/content/290648>.
- "รัฐบาลไทยเชื่อมั่นศักยภาพ สปป.ลาว แก้ไขปัญหาน้ำท่วม." 2561, accessed 26 กรกฎาคม 2561.
- "เหนืออ่วม! หมอกควันข้ามแดน คพ.ส่งหนังสือชาติอาเซียนลดเผาป่า." 2564, accessed 10 มีนาคม <https://www.thaipbs.or.th/news/content/302262>.
- "สถานการณ์ฝุ่นละอองจากไฟป่าและการเผาในที่โล่งภาคเหนือ ปี 2564." 2564, accessed 12 พฤษภาคม 2564, <https://www.tcijthai.com/news/2021/12/watch/11626>.
- "สถานการณ์ฝุ่น Pm2.5 (ภาคเหนือ)." 2562, accessed มีนาคม 2562, <https://thestandard.co/northern-pollution-14-march-2562/>.
- "กองทัพอากาศ จัดอากาศยานไร้คนขับ (Uav) ร่วมปฏิบัติการกิจสำรวจจุดความร้อน ในพื้นที่จังหวัด เชียงใหม่." 2564, accessed มีนาคม, 2564, https://thainews.prd.go.th/th/news/print_news/TCATG210308114246313.
- "การให้ความช่วยเหลือของไทยในกรณีอุทกภัยในพื้นที่ภาคใต้ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว." 2561, accessed 4 สิงหาคม 2561, <https://www.mfa.go.th/th/content/5d5bd18e15e39c306002537e?cate=>.
- Thaipublica. "ไทย-ลาว-เมียนมาหารือแก้ปัญหาหมอกควันข้ามแดนร่วมกัน." *Thaipublica*, 7 เมษายน 2566 2566. <https://thaipublica.org/2023/04/thai-lao-myanmar-discusses-to-solve-cross-border-haze/>.
- "ไฟป่าและหมอกควัน: ทางออกด้วยเทคโนโลยีที่เพียงพอ." 2563, accessed เมษายน, 2563, <https://thaipublica.org/2020/04/fuadi-14/>.
- "ทอ.บินโฉบละอองน้ำบรรเทาปัญหาฝุ่นภาคเหนือ." 2562, accessed เมษายน 2562, <https://workpointtoday.com>.
- กระทรวงกลาโหม. แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม 2558. สิงหาคม 2558, 2558.
- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรมควบคุมมลพิษ. "ทส. หารือทำที่ไทย เตรียมจัด

- ประชุมระดับผู้นำ ไทย ลาว เมียนมา ยกระดับการแก้ปัญหาหมอกควันข้ามแดน." 5 เมษายน 2566 2566. <https://www.mnre.go.th/th/news/detail>.
- "ข่าวประจำวัน ทอ. กองทัพอากาศปฏิบัติการ Isr เพื่อสนับสนุนการแก้ปัญหาหมอกควันและไฟป่า." 2563, accessed เมษายน 2563, <https://www.rtaf.mi.th/th/RTAFNews/Pages/A20200413-2.aspx>.
- กองทัพอากาศ. แผนบรรเทาสาธารณภัย กองทัพอากาศ พ.ศ.2558. 2558.
- คณะกรรมการป้องกันและการบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ. แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558. 17 พฤษภาคม 2558.
- นิตยสาร, นาวาอากาศตรี ธีรพล. "บทบาทของกองทัพอากาศไทยในปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงครามศึกษากรณีการปฏิบัติการดับไฟป่า." (2562).
- บำรุงสุข, สุรชาติ. ภัยคุกคามทางธรรมชาติ. สถาบันการข่าวกรอง สำนักข่าวกรองแห่งชาติ, 2554.
- "4 มาตรการเชิงพื้นที่ 4 มาตรการบริหารจัดการบังคับใช้กฎหมายเข้มข้น เตรียมพร้อมป้องกันไฟป่าและหมอกควัน." 2561, accessed มกราคม 2561, http://nwnt.prd.go.th/centerweb/News/NewsDetail?NT01_NewsID=TNSOC6101160010071
- "แถลงการณ์ร่วม... รมต.กลาโหมอาเซียน Admm-Plus พัฒนาคำคิดรับมือภัยคุกคามรูปแบบใหม่." Updated มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 22 - 28 พฤศจิกายน 2562, 2562, https://www.matichonweekly.com/specialreport/article_250887. [24 มกราคม 2563].
- ปราบศรีภูมิ, นาวาอากาศเอก จรินทร์. "การพัฒนาการปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ." (2559).
- พระราชบัญญัติ. พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550. 7 ก.ย.2550, 2550.
- มหาวิทยาลัยมหิดล, สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. สุขภาพคนไทย 10 สถานการณ์เด่นทางสุขภาพ 2564 บทที่ 2 ปัญหาหมอกควัน และไฟป่าในภาคเหนือ: แนวทางการจัดการอย่างยั่งยืน. 2564.
- วงศ์สวัสดิ์, นาวาอากาศเอก สุทธิพงษ์. "แนวทางการใช้กำลังทางอากาศต่อการบรรเทาสาธารณภัยกรณีการเกิดอุทกภัย." (2561).
- วรรณโชติ, นาวาอากาศเอก อรรถโยธิน. "การพัฒนาระบบการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ธรรมชาติของกองทัพอากาศไทย." (2558).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรื. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ.2562 – 2564. 29 ธันวาคม, 2559.
- "ฝุ่น Pm 2.5 ภาคเหนือตอนบนยังวิกฤต." 2563, accessed 27 มีนาคม 2563, <https://www.onep.go.th/>.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. รายงานตัวชี้วัด "จุดความร้อนสะสม (2560-2564). (19 มีนาคม 2565). http://env_data.onep.go.th/indicator/view?ind=683.
- สำนักนายกรัฐมนตรื, สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ. ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๑). สิงหาคม 2557.
- สำนักพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ. รายงานสรุปสถานณ์ไฟป่าและหมอกควัน จากข้อมูลดาวเทียม ประจำปี 2563. (สิงหาคม 2563 2563).

สุวรรณพรหม, นาวาอากาศโท วรรณท์. "การเปลี่ยนแปลงภารกิจของกองทัพอากาศไทยหลังยุคสงครามเย็น." (2562): 4.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	เรืออากาศเอก พัชรพล ณ นคร
วัน เดือน ปี เกิด	3 กรกฎาคม 2535
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	พ.ศ.2558 วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต (วศ.บ.) วิศวกรรมเครื่องกล โรงเรียน นายเรืออากาศ พ.ศ.2560 หลักสูตรการบินของโรงเรียนการบิน กองทัพอากาศ พ.ศ.2560 หลักสูตรนักบินลำเลียงขั้นก้าวหน้า (Advance Airlift) รุ่นที่ 9 พ.ศ.2561 นายทหารนิรภัยการบิน (Flight Safety Officer) รุ่นที่ 61 พ.ศ.2563 หลักสูตรเครื่องวัดประกอบการบิน (Instrument Rating) รุ่นที่ 8 พ.ศ.2564 หลักสูตรรวบรวม (Joint Operation) รุ่นที่ 21 พ.ศ.2565 The Republic of Singapore Air Force Safety Officer Course พ.ศ.2566 หลักสูตรนายทหารผู้บังคับฝูง รุ่น 141
ที่อยู่ปัจจุบัน	1/193 ซอย 10 หมู่บ้านรัชธานี 7 ซอยสายไหม 23/1 ถนนสายไหม แขวง สายไหม เขตสายไหม กทม. 10220